

Riksdagens protokoll

2005/06:90

Måndagen den 20 mars

Kl. 12.00 – 14.21

Protokoll
2005/06:90

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollen för den 13 och 14 mars.

2 § Meddelande om särskild debatt och ändringar i kammarens sammanträdesplan

Talmannen meddelade att *torsdagen den 23 mars kl. 12.00* skulle särskild debatt om ungdomsarbetslösheten äga rum varigenom voteringen kl. 12.00 skulle utgå och arbetsplenium inledas kl. 15.00. Frågestunden kl. 14.00 och voteringen kl. 17.00 skulle äga rum enligt tidigare planering.

Meddelandet hade delats ut till kammarens ledamöter.

3 § Meddelande om frågestund

Talmannen meddelade att vid frågestunden *torsdagen den 23 mars kl. 14.00* skulle följande statsråd närvara:

Vice statsminister Bosse Ringholm, näringsminister Thomas Östros, statsrådet Ulrica Messing, jordbruksminister Ann-Christin Nykvist och statsrådet Ibrahim Baylan.

4 § Svar på interpellation 2005/06:296 om våldtäkt mot barn

*Svar på
interpellationer*

Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Rolf Olsson har frågat mig om jag avser att vidta några åtgärder när det gäller att förtydliga bestämmelserna om våldtäkt mot barn samt vad gäller domstolsväsendets kompetens när det gäller barn. Frågorna har ställts mot bakgrund av två domar som Högsta domstolen nyligen meddelat.

Bekämpningen av sexualbrott är en av mina högst prioriterade frågor och ett område där regeringen lägger ned mycket arbete.

Den 1 april 2005 trädde en ny och på många punkter stärkt sexualbrottslagstiftning i kraft. I syfte att lyfta fram och förstärka skyddet för barn och ungdomar mot att utsättas för sexuella kränkningar infördes

bland annat särskilda straffbestämmelser om sexualbrott mot barn, till exempel våldtäkt mot barn och sexuellt utnyttjande av barn.

Enligt den nya lagstiftningen gäller som huvudregel att den som har samlag med ett barn under 15 år ska dömas för våldtäkt mot barn om inte brottet med hänsyn till omständigheterna vid brottet är att anse som mindre allvarligt, då personen i stället ska dömas för sexuellt utnyttjande av barn. Exakt var gränsen mellan dessa båda brott ska dras kan inte bestämmas i lag. Av förarbetena till bestämmelsen om sexuellt utnyttjande av barn framgår dock med tydlighet att avsikten är att den ska tillämpas restriktivt. Som ett typexempel nämns fall där två personer, varav den ena är strax under 15 år, frivilligt har samlag med varandra. En förutsättning för att över huvud taget tillämpa bestämmelsen är att den person som gärningen riktas mot, med hänsyn till sin utveckling och omständigheterna i övrigt, haft förutsättningar att bedöma och ta ställning till situationen.

Ansvar för att tolka och tillämpa straffbestämmelser i enskilda fall ligger alltid på domstolarna. Bestämmelserna om våldtäkt mot barn och sexuellt utnyttjande av barn måste fortfarande prövas i varje enskilt fall och hänsyn tas till samtliga relevanta omständigheter.

Sexualbrottslagstiftningen är relativt ny och har inte varit i kraft i mer än ett års tid. Dessutom finns det anledning att anta att Högsta domstolen kommer att ge ytterligare vägledande uttalanden i mål om sexualbrott mot barn. Jag kan försäkra Rolf Olsson att jag förlöpande följer utvecklingen på området och kommer att vara uppmärksam på om tillämpningen av lagstiftningen står i överensstämmelse med dess intentioner.

Rolf Olsson tar även upp frågan om domstolsväsendets kompetens när det gäller barn. I det sammanhanget kan nämnas att Domstolsverket kontinuerligt arbetar för att utbilda domare i frågor som rör barn. I Domstolsverkets kurser för nyutnämnda ordinarie domare och i den återkommande utbildningen för domare samt i kurserna för fiskaler ingår avsnitt som rör barn och unga. I dessa avsnitt behandlas bland annat FN:s konvention om barnets rättigheter, barnet i rättsprocessen och hur barn minns och berättar om våld.

Våldtäkt och andra sexualbrott måste bekämpas på bred front. Mycket har redan gjorts men självklart kan mer göras. Frågorna kommer därför att ges fortsatt hög prioritet inom regeringen. Jag kommer att vidta de åtgärder som behövs för eventuella justeringar.

Anf. 2 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Jag vill inledningsvis tacka ministern för svaret på interpellationen.

Precis som justitieministern sade trädde vår nuvarande sexualbrottslagstiftning i kraft våren 2005, den 1 april, och bygger på en proposition som togs fram i samarbete mellan regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet. I Vänsterpartiet tycker vi fortfarande att lagen har inneburit viktiga förbättringar, förtydliganden, för de människor som utsätts för sexualbrott. En av de viktigaste förändringarna var införandet av de särskilda straffbestämmelserna om våldtäkt mot barn. De infördes för att ytterligare markera allvaret i brotten.

Antagandet av bestämmelserna om våldtäkt mot barn skedde med den klara inriktningen att alla de allvarliga handlingar som beskrivs i lagtext-

ten och kommentarerna ska bedömas som våldtäkt oavsett om tvång, hot eller våld har förekommit eller inte. Det slås också fast i propositionen att det inte heller ska gå att föra några resonemang om att barn kan samtycka till sexuella handlingar. Det ska inte ges något utrymme till diskussioner om huruvida barnet självt har medverkat i och därmed inte tvingats till den sexuella aktiviteten.

Bakgrunden till den strikta synen på våldtäktsbrott mot barn har givetvis grunden i att begrepp som frivillighet och samtycke är främmande i de här sammanhangen när det handlar om barn. Sexuella övergrepp mot barn innebär alltid en mycket allvarlig kränkning av barnens integritet.

Herr talman! Vi var nog rätt många bland riksdagens beslutsfattare som levde och lever i den fasta övertygelsen att bestämmelserna om våldtäkt mot barn med den nya sexualbrottslagen skärptes och förtydligades på ett riktigt och rimligt sätt med barnens bästa för ögonen. Det var en bred uppslutning kring de nu gällande bestämmelserna. Inga reservationer avgavs från något parti när det gällde våldtäkt mot barn. Vi har också grundad anledning att tro att beslutet om bestämmelserna om våldtäkt mot barn är väl förankrade hos en mycket stor del av svenska folket.

Mot den bakgrunden blir Högsta domstolens domar mot de två män som har haft samlag med flickor under 15 år oerhört viktiga. De dömdes inte till våldtäkt mot barn utan de dömdes till sexuellt utnyttjande av barn. Det fanns delade meningar bland de dömande, men domarna blir likväl vägledande.

Vi ska inte här diskutera Högsta domstolens domar. De ligger fast. Men ett faktum är att den praxis som nu sätts genom domarna enligt vår mening går i en annan riktning än intentionerna i propositionen och betänkandet. Det finns anledning att redan nu fundera över behovet av förtydliganden. Det är problematiskt. Vänsterpartiet anser inte att vi bara lugnt kan invänta fler domar i Högsta domstolen och dessutom avvakta utvärderingen som ska komma om några år. Intentionerna med lagen måste säkras, menar jag. Jag förväntar mig åtminstone några signaler från ministern om att möjliga åtgärder kan vidtas inom detta som jag är övertygad om att vi båda tycker oerhört viktiga område.

Anf. 3 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Det har varit en bra lag. Det har visat sig att det vi har talat om, att fler situationer ska bedömas som våldtäkt, också har blivit resultatet. Det ger ett ökat skydd för alla flickor. Det är också riktigt att vi på flera punkter har varit överens, alla sju partierna, och ingen har haft några invändningar.

Låt mig förklara det vi har varit överens om. Vi har varit överens om att det inte ska vara fråga om något samtycke när det är en brottslig gärning. Det har det heller inte varit, varken i utdömda domar eller i något annat fall. Det vi har varit helt överens om är att det faktiskt kan vara straffritt för personer över 15 år att ha sex med någon under 15 år. När vi arbetar med denna fråga brukar vi kalla den för skolreseproblemet. Låt mig upprepa om Rolf Olsson inte kommer ihåg. Det är till exempel två personer som går i nian och åker på en skolresa på hösten. Pojken fyller år i september, och flickan fyller år i november. Så har de sex med varandra i oktober. Då är det ganska orimligt att den person som råkar fylla år i september ska dömas för våldtäkt på sin två månader yngre

skolkamrat. Det är en fråga som kanske mer rör föräldrarna och skolan än att det ska anses att en person ska dömas för våldtäkt. Låt oss göra klart att alla var överens om detta. Det vore fullkomligt orimligt.

Låt oss också säga att när det handlar om åldrarna 14 år och 16 eller 17 år, och det fortfarande görs helt frivilligt, blir situationen att det är fråga om något straffbart eftersom åldersskillnaderna är för stora.

Vi har sagt mycket tydligt att det är klart att det inte går att säga exakt 17 år, fyra månader och tre dagar, utan det som är viktigt är att det med hänsyn till omständigheterna blir straffbart om det till exempel är för stor åldersskillnad. Då är det också så, som vi tillsammans kommit överens om i alla sju partierna, att det är mer rimligt att man går från denna situation som är helt straffri till sexuellt utnyttjande och därefter till våldtäkt mot barn. Det är precis på det sättet vi har resonerat.

Då är vi i den situationen – det är helt riktigt att vi inte ska recensera – att det kommer två domar där man inte är överens men där majoriteten vill döma för våldtäkt mot barn i stället för sexuellt utnyttjande. De har alltså dömt, och det är, som de noga har förklarat, tack vare den stränga sexualbrottslagen som straffen har blivit högre och man ser det på ett annat sätt.

Vi har tydligt sagt att om undantagen blir för stora, nämligen att det blir för många fall av sexuellt utnyttjande, kommer vi inte att acceptera det utan kommer att göra de justeringar som behöver göras. Men det är alldeles för tidigt i dag att säga exakt hur det här kommer att ske bara utifrån två fall där man inte ens är överens när vi vet att flera fall kommer.

Vi ska vara medvetna om detta som vi nu har talat om, nämligen att det är straffritt när det är två personer som är mer eller mindre jämnåriga, att det sedan går över till sexuellt utnyttjande men att det ska vara undantag och att huvudregeln ska vara våldtäkt mot barn. Det är någonting som vi har kommit överens om, som sagt var, och det ska vi stå upp för. Vi ska också klargöra att vi inte tvekar att göra de justeringar som behövs. Men då måste vi alltså ha ett något bättre underlag än två domar där man inte är helt överens.

Om Rolf Olsson nu har något exakt förslag om var åldersgränsen ska gå är det inte vad han tidigare har sagt när vi har suttit och arbetat med detta. Men det vore intressant att höra hur man ska reda ut just den problematiken, hur det ska gå till, om man nu efter två domar så tvärsäkert kan säga exakt vad som ska ändras.

Anf. 4 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Nej, justitieministern, jag ger inte uttryck för någon tvärsäkerhet på det här området. Men jag tar mig friheten och rätten att uttrycka stark oro över att de intentioner som jag tyckte att vi var överens om nu är lite i fara utifrån de här domarna. Återigen: Jag ifrågasätter dem inte, men jag måste värdera dem, sett mot bakgrund av intentionerna.

Jag delar inte uppfattningen – och jag har noterat att ministern har gett uttryck för det i svaret och i tidningsartiklar – att vi ska förhålla oss avvaktande och invänta fler domar från Högsta domstolen. De här två domarna utgör var för sig viktiga led i skapandet av den praxis som följer på Högsta domstolens utslag. De drar i väg i en riktning som jag menar inte överensstämmer med intentionerna i propositionen. Jag ifrågasätter

alltså inte den rättsliga prövningen, men jag lutar åt att vi som lagstiftare inte har varit tillräckligt tydliga med att uttrycka våra intentioner i skrivningarna om våldtäkt mot barn.

Det är många fler än jag som ger uttryck för den här oron och den här uppfattningen. Barnombudsmanen har uttalat det väldigt tydligt. Riksåklagaren har också gjort det. Även från justitieministerns egna partivänner, från det socialdemokratiska kvinnoförbundet, kom i förra veckan tydliga uttalanden med stark oro för att intentionerna när lagen antogs inte kommer till uttryck som var avsikten och att det inte duger med inställningen vänta och se.

Herr talman! Inför och i samband med beslutet om den nya sexualbrottslagen, som trädde i kraft den 1 april, gjorde vi företrädare för regeringen, Vänsterpartiet och Miljöpartiet, som förhandlat fram denna viktiga proposition, flera gemensamma utspel där vi markerade våra intentioner. Vi lade stor vikt vid att betona att brottet våldtäkt mot barn var en viktig markering av förstärkt skydd för barn. 15-årsgränsen ska vara en oerhört viktig gräns och undantagen mycket marginella och väl kända. De nu avkunnade domarna pekar tydligt i en annan riktning.

Jag vill gärna än en gång fråga om ministern kan hålla med om att den här tolkningen är rimlig och att vi också i fortsättningen gemensamt ska hålla samman den här fronten för att motarbeta en fortsatt uppluckring av intentionerna.

Anf. 5 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Om du ställer en interpellation och kräver lagändringar, Rolf Olsson, kanske du måste förtydliga på vilket sätt du vill göra det. De intentioner som du efterlyser står väldigt tydligt i lagen. Jag frågar dig återigen: Vad är det du vill ändra på när du nu ställer en interpellation? Om du i en interpellation, som du själv har valt att ställa, inte kan svara på det kan man lätt tro att du inte vill ta ansvar för den lag som du själv var med om att genomföra. Det vore ju tråkigt, därför att vi gjorde det här tillsammans. Det har gett ett ökat skydd för barn. Det kan inte vara så att bara när en dom uppfattas på ett positivt sätt är man med och tar ansvar, men så fort det framställs som negativt vill man inte kännas vid det och ropar på lagändringar vid första bästa dom. Det är inte att ta ansvar, Rolf Olsson.

Jag tycker återigen att om du nu vill ha några konkreta lagändringar, föreslå dem! Annars tycker jag att det är bättre, när vi nu vet att mål är på väg upp, att se hur de kommer att dömas för att få ett bättre underlag för lagändringar. Om vi ska göra lagändringar efter varje enskild dom på det här och andra områden kommer vi att få göra om lagarna varje vecka, och vi kommer inte ens att hinna skriva en departementspromemoria innan det kommer upp nya mål på samma område. Då tror jag att hela det här arbetet skulle haverera.

Även om det ropas och andra säger saker måste vi som har jobbat med den här produkten tillsammans – det har vi gjort, Rolf Olsson – också ta ett ansvar för det. Nu frågar jag återigen: Vad exakt är det utom intentioner och förarbetsmotiv som du vill ändra i lagtexten när du nu har ställt den här interpellationen?

Anf. 6 ROLF OLSSON (v):

Herr talman! Det är inte brukligt att man kommer med färdiga svar i en interpellationsdebatt, utan man diskuterar principiellt kring problem som man har identifierat. Jag är van vid att ta ansvar för gjorda överenskommelser och kommer att fortsätta att göra det. Jag vidhåller nödvändigheten av att aktivt överväga åtgärder i det här läget för att säkerställa intentionerna med lagstiftningen om våldtäkt mot barn.

Det är gott och väl med en pågående dialog kring de här sakerna, men jag tycker alltså att det är viktigt att ha den här öppenheten för att kunna göra ytterligare förtydliganden. Jag har förhoppningar om att vi också framöver ska ha ett gemensamt arbete kring den här oerhört viktiga lagstiftningen. Jag ser detta som ett led i en fortsatt dialog för att säkra intentionerna.

Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ser också fram emot det, Rolf Olsson. Vi har haft ett bra samarbete. Men låt oss inte, bara för att det kommer några domar som uppmärksammas, försöka ha något slags tävlan i vem som kan vara mest upprörd eller vem som vill ändra mest. Vi måste ändå ta ett ansvar för lagstiftningen tillsammans, och då går det inte att lagstifta efter varje enskild dom, särskilt inte om det är domar där man inte är överens och man vet att det kommer upp fler mål.

Det kan säkert tillfredsställa en del personer, och det kan säkert vara på sin plats i vissa fall i opinionen, men arbetar man på det sättet blir det i längden förödande för förtroendet för oss som har det här ansvaret.

Jag har sagt, vilket jag står fast vid, att om det är så att undantagen blir för vida kommer vi att göra de justeringar som behövs. Det är helt naturligt. Vi är helt överens, och jag har inte hört någonting annat än att det sätt som lagen är utformad på är positivt.

Det kommer säkert att behövas vissa justeringar. Det vore mycket märkligt annars, därför att vi har gjort justeringar på varje område. Det behöver man göra efter ett tag, därför att då ser man hur rättsläget utvecklas. Men det är inte efter någon enskild dom, utan det är just när man ser hur rättsläget formas. Vi gjorde det när det gällde kvinnofridskränkningen. Vi gjorde det när det gällde besöksförbud. Vi gjorde det när det gällde sexköpslagen. Vi gjorde det när det gällde människohandel. Vi kommer garanterat att göra det när det gäller sexualbrottslagen.

Låt oss ändå se på vilka områden som vi behöver göra de förändringarna, och inte bara några allmänna uttryck, som naturligtvis kan formas. Låt oss, lika seriöst som vi har gjort de andra justeringarna, göra detta när det gäller sexualbrottslagen. Låt oss i stället också tala om de fördelar som den här nya lagen och det ökade skyddet har gett unga kvinnor och flickor runtom i vårt land.

Om det är så att Rolf Olsson inte nu kan nämna några konkreta lagändringar är han välkommen att när som helst ta upp denna fråga. Vi träffas ju varje vecka och diskuterar de här sakerna.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 8 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Luciano Astudillo har frågat mig om jag avser att ta initiativ till en vapenamnesti för att minska antalet illegala vapen i omlopp och vidare om jag avser att följa upp den genomförda vapenamnestin i Norge och dra lärdom av den.

Jag delar interpellantens oro för de vapen som finns i omlopp i samhället och som brukas i brottsliga sammanhang. Regeringen anser givetvis att det är av största vikt att ständigt se över vilka åtgärder som bäst lämpar sig för att reducera antalet illegala vapen.

Genom vapenamnesti kan man i vissa fall komma åt vapen som innehas olagligt, till exempel när någon ovetandes haft ett gammalt jaktgevär på vinden. Däremot är det inte troligt att de vapen som personer medvetet skaffar sig illegalt är de man kommer åt genom en amnesti.

I Sverige gällde tillfällig vapenamnesti under tiden juli–september 1993. Enligt Rikspolisstyrelsen är de uppgifter som Astudillo nämner i sin interpellation om hur många vapen och hur mycket ammunition polisen då samlade in inte riktiga. Enligt Rikspolisstyrelsen var dock det polisen fick in i stor utsträckning obrukbara och gamla vapen som av olika anledningar fanns hos privatpersoner. Det var alltså huvudsakligen inte fråga om vapen som cirkulerade i brottsliga sammanhang som lämnades in.

En principiell invändning mot amnesti som också bör vägas in i sammanhanget är att en tillfällig amnesti innebär en temporär avkriminalisering av handlingar som annars är straffbelagda. Åtgärder som innebär avsteg från gällande regelverk, vilket en amnesti innebär, måste tillämpas med stor restriktivitet.

Det förhåller sig dessutom så att vi redan i dag har en ordning som påminner om vapenamnesti. Genom en lagändring som trädde i kraft den 1 juli 2000 får en privatperson som frivilligt lämnar in vapen som innehas olovligen bara åtalas om det är motiverat från allmän synpunkt. Såvitt känt har åtal efter inlämnande av vapen enligt denna bestämmelse aldrig väckts.

Därutöver kan nämnas att Rikspolisstyrelsen har i uppdrag att årligen rapportera till regeringen om behov av förändringar i vapenlagen. Styrelsen har i sina rapporter inte pekat på något behov av ytterligare vapenamnesti. Enligt min uppfattning skulle ett införande av en tillfällig vapenamnesti i Sverige på nytt inte ha någon nämnvärd effekt när det gäller att komma åt vapen som personer har skaffat sig illegalt.

Anf. 9 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Först vill jag tacka ministern för svaret. Bakgrunden till den här interpellationen har att göra med att jag upplever en negativ utveckling i samhället i stort. Tillgången till illegala vapen ökar. Det är också en värdeförskjutning bland ungdomar jag stöter på vad gäller synen på vapen och de skador ett vapen kan tillfoga.

Svar på
interpellationer

Redan i höstas lämnade jag en rad frågor till utredningstjänsten kring hur man jobbat med de här frågorna långsiktigt och vilka erfarenheter som hade gjorts i andra nordiska länder. Då nappade jag på det här förslaget att komma åt det ökade antal vapen som finns i samhället genom en tillfällig amnesti.

Sedan jag skrev en artikel om detta i Dagens Nyheter har en man skjutits på öppen gata vid Möllevångstorget i samband med handel. Man sköt mot en pizzeria i Arlöv, en grannkommun till mig. Förra året var det totalt 63 personer som sköts till döds med illegala skjutvapen. Detta är ett stort samhällsproblem. Olaglig och okontrollerad spridning av skjutvapen är ett stort bekymmer. Det finns ett oomstritt faktum här, sambandet mellan tillgängligheten till vapen och ett ökat och grövre våld. Vi vet inte hur mycket fler vapen som sprids runt, för mycket har hänt. Det är ett stort mörkertal kring det här. Men när det gäller de erfarenheter vi har av den tillfälliga amnesti som genomfördes 1993 har jag kanske en lite anorlunda syn än Thomas Bodström.

Jag uppfattade det som att siffrorna stämde. 17 000 vapen lämnades in. 15 ton ammunition lämnades in. Man gjorde därutöver en kontroll av 3 000 av de vapen som hade lämnats in. 70–80 % av dem var det fullt möjligt att skjuta med. Så det är inte harmlösa bössor från medeltiden som vi pratar om utan vapen som kan tillfoga skada.

Dessutom var en erfarenhet man gjorde av amnestin 1993 att många människor ringde in och förhörde sig om huruvida man kunde efterregistrera vapen på sitt namn som man hade olagligt. Det var inte möjligt i vapenamnestin 1993, vilket gjorde att många då sade till polisen att de struntade i det.

Norge genomförde en vapenamnesti 2003–2004, och man fick in nästan 36 000 vapen, däribland 355 automatpistoler och 55 maskingevär. Detta är en vapenamnesti efter den vapenamnesti som man gjorde efter andra världskriget för att reglera den situation man hade efter kriget.

Danmark har genomfört fyra amnestier mellan 1970 och 1997. Nästan 27 000 skjutvapen har man fått in på de fyra amnestierna.

Jag tycker att de förslag som regeringen har lagt på det här området är väldigt bra. Det kommer en del förslag som är offensiva på det här området, men jag tycker inte att de är tillräckliga. Och mycket har hänt sedan dess. Jag ska nämna tre saker kort.

Det ena är EU-medlemskapet. Vi kan inte kontrollera våra gränser på samma sätt som förut.

Det andra är IT-utvecklingen. Handeln via nätet är ett helt annat verktyg som vi inte hade 1993 i den utsträckningen.

Sist men inte minst är det kriget i Balkan. De vapnen har spridits ute i Europa och ute i världen, också till Sverige.

Vad tänker ministern göra? Hur kommer ministern att hantera det tillkännagivande som finns om att återkomma till riksdagen med förslag om en tillfällig vapenamnesti?

Anf. 10 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag vill börja med att tacka Luciano Astudillo som har begärt interpellationsdebatten och också säga att det var med viss förvåning och samtidigt glädje som jag läste den artikel i DN som du hade skrivit, Luciano, i just den här frågan. Jag blev förvånad för att jag för-

modar att du röstade nej när den här frågan var uppe i riksdagen båda de gånger som hittills har varit. Varken ditt eget parti Socialdemokraterna eller Vänsterpartiet ansåg då att det behövdes någon amnesti. Förra våren blev det tack vare Miljöpartiet majoritet i kammaren och ett tillkännagivande till regeringen. Så frågan är nu om något har hänt eller om regeringen helt enkelt struntar i det tillkännagivande som kom från riksdagen.

Jag är uppe i den här debatten för att det var min motion som var grunden till det här, den som så småningom bifölls. Bakgrunden var det framgångsrika försök som gjordes 1993 av den dåvarande borgerliga regeringen där man fick in, precis som Luciano Astudillo sade, 17 000 illegala vapen och 15 ton ammunition. Jag tycker inte att det är så dåligt.

Luciano skriver i sin artikel: "Genom amnestin minskade antalet illegala vapen i Sverige avsevärt. Resultatet av amnestin uppfattas i allmänhet som mycket gott. I diskussioner om behovet av en ny vapen-amnesti framförs ibland argumentet att 1993 års amnesti var så lyckosam att det inte finns behov av en ytterligare amnesti. Det är en naiv tanke och en synnerligen ovanlig omvärldsanalys. På tretton år har mycket hänt både i Sverige och i världen."

Visst är det så. Det gläder mig att Luciano anslutit sig till den borgerliga linjen liksom Miljöpartiet även om det är av sorgliga skäl. För det väpnade våldet har ökat, uppenbarligen mer i Malmöregionen än på andra håll, men inte bara där.

På sjukhusens akutmottagningar kan personalen vittna om att gatuvåldet har ökat och att det ofta är skjutvapen inblandade. Luciano skriver också att det väpnade våldet i Malmö och de omfattande värdetransportrånen har fått dem att tänka om. Det är bra så.

Jag återkommer till det som jag sade förut, att riksdagen faktiskt har fattat ett beslut om att regeringen ska ta fram ett förslag om en tidsbegränsad vapenamnesti för att minska andelen illegala vapen i landet. Jag förväntar mig, liksom Luciano Astudillo, att så också sker.

Anf. 11 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag ska först säga att det var alldeles riktigt, Luciano. Det var en felsägning från min sida. En negation kom in. Jag beklagar detta. Det var alldeles riktiga uppgifter som Luciano kom med.

Jag vägrade för- och nackdelar i mitt tidigare svar. Detta är en fråga där det naturligtvis finns fördelar men också enligt polisen vissa nackdelar som vi tar starkt intryck av.

Jag vill också säga när man far i väg på moderat håll att antalet personer som dör genom uppsåtligt våld är detsamma som för 5, 10, 15, 20, 25, 30 år sedan. Det är runt 100, 110, 120, ibland 90. Det är samma antal. Det är viktigt att säga det. Annars kan man bidra till att öka rädslan i samhället, och det vore inte så lyckosamt om riksdagsmän var med och gjorde det. Det spelar ingen roll för dem som drabbas hur statistiken ser ut, men det är viktigt att vi har den korrekta beskrivningen här i riksdagen.

För den som drabbas är detta naturligtvis ett stort problem. Vi vet också att vapen är ett stort problem i bekämpningen av brott. Det är därför vi har gjort en av de största lagändringar som har gjorts på detta område. Det är därför den socialdemokratiska regeringen tillsammans med

samarbetspartierna har lagt fram de här förslagen. Nog har det alltså hänt saker.

Jag ska inte stå här och säga – i vissa frågor är det så oerhört svart och vitt – att det inte finns fördelar med amnestin. Men vi har som sagt haft de här diskussionerna med polisen, och detta är vårt ställningstagande nu. Jag tycker dock att Lucianos initiativ var väldigt bra, och jag fortsätter gärna att diskutera de här sakerna. Jag vill inte heller stå här och säga att det är klart att det inte kommer att bli någon amnesti i Sverige. Vi har fortsatt diskussionerna på det sätt som sägs här, och vi får information från polisen. Den väger förstås väldigt tungt, för är det några som brukar vara pigga på att vi tar initiativ för att bekämpa brottsligheten är det just polisen. Jag har dock i mitt svar också pekat på de nackdelar som amnestin kan medföra.

Jag fortsätter gärna diskussionen. Jag tycker att detta är ett bra initiativ av Luciano. Jag vet naturligtvis också att andra partier inte bara har motionerat utan också har gjort ett tillkännagivande till regeringen i denna fråga, och vi har också fortsatt det arbetet. Sedan får vi se hur det blir. Just nu är detta inte aktuellt, men vi får se hur det blir i framtiden.

Anf. 12 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Jag ska uppehålla mig lite kring de argument som ändå funnits mot en amnesti. Det första är att detta de facto innebär en temporär avkriminalisering vilket är kontroversiellt i sig. Ministern tog upp det i sitt svar. Det andra är att vi i dag har ett frivilligt inlämnande som innebär att man eventuellt kan åtalas om särskilda skäl finns. Det kanske viktigaste argumentet emot är att man har svårt att komma åt de vapen som skaffas medvetet illegalt och vars syfte är att användas i grov brottslighet. Jag ska gå igenom dessa argument.

Att det första innebär att detta bör tillämpas restriktivt är någonting som jag delar fullständigt. Därför föreslår jag en tillfällig amnesti. Jag tror att det är ett bättre verktyg att använda än det som Vapenutredningen föreslog, nämligen att ha en permanent amnesti där man kan lämna in vapen anonymt. Jag ser alltså problemet och tror att sättet att komma åt det är att ha en restriktiv hållning och därmed göra detta tillfälligt.

När det gäller det andra, att man kan lämna in vapen i dag, är ju problemet att man ändå riskerar att bli åtalad och straffad. Så länge den tröskeln finns är man osäker. Man vet ju inte var ens vapen har varit tidigare. Denna tröskel bör sänkas.

Jag tror att man bör göra detta tillfälligt och kopplat till en rad andra åtgärder när det gäller vapenkontroll och även exempelvis ökad införselkontroll, något vi över huvud taget inte har diskuterat. Vi vet ju att vi inte på samma sätt kan kontrollera gränserna sedan vi gick med i EU. Det finns stickprovskontroller men inte en generell granskning på det sätt som fanns tidigare. Det går att göra ännu mer på det här området. Det kan också handla om ammunitionskontroll, att man bara får köpa vissa kvoter.

Sist men inte minst har vi detta att man inte kommer åt den grova brottsligheten. I viss mån delar jag den uppfattningen. Dock finns detta tydliga samband mellan mycket vapen i samhället och större risk för grova brott och brott med vapen. Kriminella får ändå sina vapen någonstans ifrån, så att säga, och oftast är det vapen som ursprungligen varit

legala. Vid förra vapenamnestin var ungefär 1 000 av de 17 000 vapen som lämnades in sådana som rapporterats försvunna i samband med inbrott. Det är alltså vapen som försvunnit, och sådana vapen ligger också hemma hos folk som inbrottstjuvar och kriminella kan komma åt.

Det skulle också hindra en annan typ av våld, det våld som finns i nära relationer, om det inte fanns vapen tillgängliga i hemmiljöerna. Det förebygger också att barn och ungdomar kommer i kontakt med vapen, inte vet hur de ska hanteras och kanske skadar varandra i samband med att de hittar ett vapen som ligger dåligt förvarat. Dessutom får vi kontroll på det mörkertal som ändå finns kring olagliga vapen. En bättre kontroll behövs av de vapen som sprids runt i samhället.

Jag tror alltså att amnestin i bästa fall kan förebygga framtida vapenbrott eftersom tillgången minskar. Dessutom sänder vi med detta en viktig signal om att vi har ett icke-tolerant sätt att se på det här med vapen. Därmed ökar också respekten för vapen, och det tror jag är det absolut viktigaste.

Anf. 13 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag tror att justitieministern inte lyssnade ordentligt. Jag sade aldrig att fler har dött. Jag sade att man på akutmottagningarna har sett fler våldsbrott med vapen inblandade, så det tycker jag inte var riktigt sjyst. Dessutom används ofta dessa vapen som hot.

Jag konstaterar att Luciano Astudillo har forskat vidare i frågan och fått fram nya siffror som jag också kan använda mig av så småningom. Jag tycker att det är bra att man ska kunna lämna in vapen anonymt, som Luciano föreslår, och att man ska kunna få det registrerat.

Mycket riktigt har man testat detta i Norge. Jag behöver inte dra siffrorna igen; de finns i protokollet.

Även i Storbritannien hade man för tre år sedan en månadslång åtalsfrihet för dem som lämnade in illegala vapen. Där blev resultatet nästan 44 000 inlämnade skjutvapen och stora mängder ammunition. Anledningen till att man gjorde detta var det mycket lyckade försök man hade 1996, ett antal år tidigare.

På den engelska regeringens hemsida kunde man då, alltså för tre år sedan, läsa den ansvarige ministern Bob Ainsworths egna ord: "The safety of the public and police officers is our first priority. Taking guns off our streets will save lives and cut crime. Every weapon that is given up is a weapon that cannot be used in crime and violence."

Jag håller med Luciano Astudillo om att dessa fördelar överväger. Jag ser inga nackdelar med ett sådant här förslag, vilket uppenbarligen justitieministern gör om jag ska tro argumentationen här. Det är klart att detta på sikt inte är någon lösning på vare sig kriminaliteten, våldet eller utanförskapet, men man måste testa varje metod.

Därför tycker jag att det är rätt otillfredsställande när justitieministern säger att detta inte är aktuellt. Det är möjligt att jag har missuppfattat det, men om det kommer ett tillkännagivande från riksdagen är det väl också meningen att det ska hända någonting. I annat fall får väl en annan regering ta itu med det.

Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Vi ser som sagt mycket allvarligt på vapen användningen. I det här fallet tycker jag att Luciano kommer med flera olika bra idéer. Vi har fortsatt dessa diskussioner, och det är ingen tvekan om att Luciano har god inblick i det här. Dock kan vi trots allt inte bortse hur som helst från dem som har den allra högsta expertisen på området, nämligen polisen. Det kanske inte innebär att vi alltid ska lyssna på dem i denna fråga, men deras ord väger i alla fall tungt. Det vore ju mycket märkligt annars.

Vi kommer att fortsätta att arbeta med frågan för att bekämpa vapen. Som jag sade tidigare blir det inte nu, för nu håller vi på med de här sakerna, men inget hindrar att vi kommer att ta de initiativ och följa de förslag som Luciano har lagt fram i det här fallet och även andra bra och spännande idéer som han har kommit med. Jag vill alltså inte stänga några dörrar på något sätt, men jag vill också vara ärlig och säga att det är dessa saker vi arbetar med nu – propositionen och en del andra frågor. I kontakt med polisen har vi också kommit fram till det ställningstagande som jag redovisat. Men låt oss som sagt se vad framtiden har att utvisa.

Anf. 15 LUCIANO ASTUDILLO (s):

Herr talman! Först vill jag tacka ministern för ett positivt bemötande av de andra förslag jag presenterat härifrån talarstolen. Jag tycker att det är viktigt att det inte går prestige i frågan. Jag upplever nu en tendens att Moderaterna med Lena Liljeroth i spetsen försöker kidnappa frågan kring vapenamneste. Detta är vår idé, säger man. Detta är den borgerliga alliansens förslag. I Storbritannien har man en socialdemokratisk regering, så det finns liksom ingen höger- eller vänsterprägel på det här förslaget.

Tvärtom tror jag att den strategi som vi socialdemokrater har för att bekämpa brottslighet, att både vara tuffa mot brottsligheten och komma åt vapen och att vara tuffa mot brottslighetens orsaker, är den riktiga vägen att gå. Vi behöver absolut inget regeringsbyte för att få till stånd en sådan bättre politik på det området, för vi för en bra politik. Vi kommer med bra förslag på det här området. Men jag vill spänna bågen ytterligare. Det är därför jag har tagit initiativ i den här frågan.

Överläggningen var härmed avslutad.

Anf. 16 TALMANNEN:

Det är unga människor på läktaren i dag, som ni kanske ser. De kan nu få lyssna på hur det är med klotter.

6 § Svar på interpellation 2005/06:298 om polisens inställning till att bekämpa klotter

Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Vad roligt! Jag är säker på att ingen av dem som är åhörare här har klottrat.

Lena Adelson Liljeroth har frågat mig om jag delar rikspolischef Stefan Strömbergs uppfattning att klotter inte ska vara ett prioriterat brott och om jag avser att verka för en sådan nedprioritering.

Klotter är ett problem som årligen kostar samhället stora pengar och som också riskerar att locka unga in i en grövre kriminalitet. Därför fattade riksdagen den 1 januari 2004 beslut om en ny lag på förslag av regeringens proposition *Åtgärder mot klotter och annan skadegörelse*. Lagen gör det bland annat möjligt för polisen att kroppsvisitera klottrare.

Mot bakgrund av den nya lagstiftningen fick Rikspolisstyrelsen i regleringsbrevet för 2004 i uppdrag att redovisa polisens användning av den möjlighet till kroppsvisitation som infördes den 1 januari 2004 med anledning av förslaget i propositionen. Uppdraget ska redovisas till regeringen senast den 31 mars i år.

Som Lena Adelson Liljeroth säkert redan vet har regeringen gjort stora satsningar på polisen under de senaste åren. Anslagen har höjts med 2,7 miljarder kronor fram till 2006 och tillskott har aviserats för år 2007 med ca 700 miljoner kronor. En satsning som bland annat innebär att vi i dag har 1 500 fler poliser än år 2000. Därmed är det möjligt för polisen att fortsätta att utveckla verksamheten både inom ramen för det förebyggande arbetet och inom den utredande verksamheten så att fler mängdbrott, inte minst skadegörelse genom klotter, kan förebyggas och klaras upp.

Rikspolisstyrelsen har också påbörjat en stor satsning mot mängdbrottsligheten. Den ska pågå de närmaste åren och innehålla såväl omedelbara som långsiktiga åtgärder. Nya metoder som kan nämnas är bland annat införandet av polisens nationella utredningskoncept, PNU, som syftar till att brott utreds snabbare, och polisens underrättelsemodell, PUM, som bland annat innebär ett förnyat sätt att leda och styra polisens planlagda operativa verksamhet.

Jag följer utvecklingen med stort intresse och kommer att vidta ytterligare åtgärder om jag bedömer att det krävs.

Anf. 18 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Jag börjar med att ta fasta på justitieministerns senaste ord om att det kan hända mer. Men vi ska väl inte nöja oss med det. Vi kan väl fortsätta att diskutera frågan, trots allt.

Jag har haft anledning att engagera mig i det här, med allt från studiebesök vid olika så kallade lagliga väggar till kontakter med fältassistenter och besök hos polisens klotterkommission. Jag har verkligen försökt förstå bakgrunden till vurmen för graffiti. Att jag sedan blir gråtfärdig när jag går genom Gamla stan, Södermalm och andra stadsdelar eller åker tunnelbana hör kanske inte hit, eller också gör det det, för det är jag inte ensam om.

Många privata fastighetsvärdar har gett upp, eller också sanerar de så gott de kan. Och kostnaderna får hyresgästerna stå för. SL och SJ får inte ge upp, inte kommunala förvaltningar heller. Men kostnaderna är enorma, för klotter föder mer klotter.

Tänk vad man skulle kunna få för de skattepengar som nu går till nödortfölgande sanering: simhallar, ungdomsgårdar, vackra parker, fler planteringar, fler förskolor och en mer inbjudande miljö. Jag tror inte heller

*Svar på
interpellationer*

att just ni som sitter på läktaren tillhör klottrarna. Skulle ni någon gång få en sådan idé vill jag rekommendera er att avstå.

Herr talman! Tyvärr har inte vi andra och klottrarna samma uppfattning om vad som är vackert och inbjudande. Det är långt ifrån alla klottrare, har jag insett, som är ute efter att vandalisera. De har helt enkelt inte något intresse för oss. De klottrar för andra.

Justitieministern talar om den lagskärpning som gjordes för två år sedan. Jag välkomnar denna lag. Den var tyvärr nödvändig, och jag kommer att återkomma till den. Men jag vill först uppehålla mig vid de stora satsningar som ministern påstår att regeringen har gjort på polisens område.

Rikspolischef Stefan Strömberg vill prioritera våldsbrotten och den organiserade brottsligheten. Jag kan förstå det. Däremot vill han prioritera bort småbrotten, eller mängdbrottsligheten som det kallas, i alla fall om man ska tro tidningen Metro. Dit räknar rikspolischefen också klotter.

Samma analys gör i stort sett professor Leif G.W. Persson i en promemoria från december förra året som man kan hitta på polisens hemsida. Där konstaterar han att mängdbrotten utgör 65 % av de brott som anmäls. Det är just de här vardagsbrotten som drabbar människor mest. Ett kort citat ur promemorian: "Minska vardagsbrottsligheten och öka uppkläringen för de brott som ändå begås så kommer livet för de flesta av oss att te sig långt bättre."

Men även Leif G.W. Persson landar i slutsatsen att det inte finns några som helst vägande kriminalpolitiska skäl att satsa resurser på dem. Skälen är flera och frågan är alltför komplex för att vi ska kunna ta upp den just här och nu. Uppenbarligen menar rikspolischefen allvar med att man ska nedprioritera de så kallade vardagsbrotten, inte prioritera dem. Därför är det lite märkligt att nu höra justitieministern säga att Rikspolisstyrelsen påbörjat en stor satsning mot mängdbrottsligheten. Det var vad som framkom i svaret. Därför undrar jag: Vet inte den ena delen av polisvärlden vad den andra gör eller vad man vill göra?

Jag vet inte om justitieministern läste artikeln på DN Debatt för ett par veckor sedan, men jag tror det. Den var skriven av Kennet Andersson, närpolischef i Klara. Han säger så här: "Till skillnad från andra myndigheter kan jag inte ringa Nisse på Manpower." Själv har han varit polis i 30 år.

Antalet poliser i Stockholmsregionen är 4 576 brutto. Det är det antal som justitieministern brukar hänvisa till i debatten. Men i verkligheten är de inte fler än 3 983, det vill säga nästan 600 poliser färre.

Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Låt oss gör en sak alldeles klar. Det är klart att det finns anställda inom polisen som är sjukskrivna, som är föräldralediga och som är i utlandstjänst. Det vet vi. Men om man jämför den ökning som har skett nu med hur det såg ut för sex år sedan ser vi att det är den största ökningen någonsin som den socialdemokratiska regeringen har gjort, långt mycket större än en borgerlig regering någonsin har gjort.

Det är faktiskt så, Liljeroth, att varje morgon du vaknar har den socialdemokratiska regeringen sett till att antalet ökat med ytterligare en polis i Sverige. Är det inte fantastiskt vad Socialdemokraterna har gjort för polisen?

Det märks också när man kommer ut. Det är väl därför interpellationerna får alltmer underlig utformning, nämligen en intervju för tidningen Metro som rikspolischefen har gjort. Det som Lena Adelson Liljeroth inte väljer att berätta, för den publik som inte är så stor längre, är att rikspolischefen gick ut och mycket noga förtydligade just den artikeln. Han sade att det inte på något sätt handlade om nedprioritering av mängdbrottsligheten. Det han sade var att just för att det inte går att utreda de här brotten och därför att man vet om det – det kan vara ganska svårt i visst läge med till exempel klottret – är det så viktigt att arbeta förebyggande.

Jag tycker att det känns lite svårt att anklaga någon när han inte är här och har möjlighet att gå i svaromål. Men detta är exakt vad rikspolischefen har gjort. Han har gått ut efter det att uppgiften presenterades på det sättet och förtydligat sig och förklarat. Så det är inte på något sätt någon annan inställning hos rikspolischefen, Rikspolisstyrelsen eller hos mig som justitieminister när det gäller det här.

Vi har ju faktiskt gjort lagändringarna som handlar om klotter på ett sätt som inte heller har gjorts tidigare och som inte heller den borgerliga regeringen tog chansen att göra. Jag måste säga att Lena Adelson Liljeroth är långt ute på väldigt djupt vatten när hon talar om att inte vi har gjort saker för att åtgärda klotter. Det har vi gjort, och vi har också gett instruktioner till polisen att arbeta med de här frågorna, därför att det är väldigt viktigt för boende i olika områden att inte behöva uppleva det på det här sättet. Och det är just av den anledningen som vi har gjort de här sakerna.

Sedan ska vi inte tro att en lagändring och inte heller en instruktion till polisen löser alla problem. Det handlar om att jobba brottsförebyggande och att se till att det inte är för stora sociala och ekonomiska skillnader mellan människor. På det området har framför allt Moderaterna mycket kvar att lära.

Anf. 20 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det skulle kunna bli en debatt om väldigt mycket här. Jag ska börja med att lämna över en löpsedel från Metro. Där står det att polisen ska strunta i klotter, även om man nu så att säga har tagit avstånd från det. Men reaktionen kom snart. Det är en massa klotter redan på löpsedeln, så uppenbarligen tog klottarna till sig det här direkt.

Att inte de borgerliga gjort så mycket åt klottret kanske kan bero på att det inte har funnits någon borgerlig regering här sedan 1994. Även om vi har haft klotter sedan ungefär 1984, i drygt 20 år, var väl kanske inte problemet så stort då som det sedan har blivit.

När det handlar om ökade klyftor kan vi också läsa i tidningarna vad som händer i det socialdemokratiskt styrda Stockholm, där man satsar på klotter, så kallade lagliga väggar, och där klyftorna ökar – om vi nu ska försöka få ihop de här frågorna till en.

Jag var på polisens klotterkommission för ett par veckor sedan, vilket inte alls hade att göra med just den här debatten utan för att jag ville lära mer. Där konstaterar man att det finns 600–700 aktiva klottrare i Stockholmsregionen. På Kronobergshäktet satt just då två stycken klottrare häktade. De var 18 respektive 20 år gamla. En av dem kunde bindas till 1 000 brott, vandaliseringar. När den ene klottraren fick klart för sig att det här kunde innebära ett slut för hans klotterkarriär började han gråta, för han kunde helt enkelt inte tänka sig ett liv utan den här världen.

Vi är helt överens om att detta är ett mycket, mycket större problem och inte bara en fråga om lagstiftning. Vi är också överens om, skulle jag tro, att klotter är ett stort samhällsproblem och att det leder många unga in i en grövre kriminalitet och i missbruk.

Om en vecka kommer, som jag förstår, en rapport som visar hur kroppsvisiteringen har fungerat. Det ska bli intressant att läsa den.

Boken *När Svensson åt plankstek*, där för övrigt justitieministern själv finns med i ett längre kapitel, är skriven av journalisten Per Andersson. Du får gärna låna den av mig. Det finns tre butiker här i Stockholm, och jag köpte boken i en av dem, där man säljer hela klotterkit – kläder, videofilmer, böcker, tidningar och allt möjligt annat. Där finns det också möjlighet för unga blivande klottrare att få kontakt med äldre erfarna klottrare. Där berättar man också hur man försöker hjälpa de unga att överklaga till högre instans när polisen har beslagtagit deras ryggsäckar med hela klotterkit. Så det är väl uppenbart att lagen inte är tillräckligt långtgående.

De drygt 20 000 anmälningar, herr talman, som gjordes i Stockholms län i fjol motsvarar inte på långt när allt det klotter som gjordes på elskåp, bänkar, fasader, väggskyltar, statyer och murar – ja, listan kan absolut bli hur lång som helst. Som jag ser det måste ändå polis och åklagare få större möjlighet att agera mot den här ökade brottsligheten. Det kräver i sin tur prioriteringar och resurser i form av utbildad och engagerad personal, tydliga direktiv och en lagstiftning som stöder och ger poliser och åklagare möjlighet att ingripa. Sedan kan vi stå här och slå varandra i huvudet hur länge som helst med olika statistik om hur många poliser det finns eller inte finns. Fortfarande enligt Kennet Andersson har det blivit 13 fler poliser i Stockholms län från det ena året till det andra, samtidigt som befolkningen har ökat, så det är inte riktigt den sorsatsning som man vill se.

Jag skulle vilja fråga justitieministern – jag är inte säker på att jag får svar, men jag kan i alla fall fråga – om han är beredd att kriminalisera försäljning av typiska grafitti- och klotterprodukter till ungdomar under 18 år.

Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Eftersom Lena Liljeroth, som nu har visat så lite förtroende för rikspolischefen och hans uttalande som han mycket tydligt dementerat, i ytterligare inlägg kommer med olika rubriker, är det väl inte så konstigt att Lena Liljeroth inte heller tror på Rikspolisstyrelsens uppgifter om den största ökningen någonsin av poliser. Det är nämligen deras uppgifter som vi använder. Vi har inte räknat ut antalet poliser, utan det är polisen själv som kommit med uppgifterna. Men jag är inte förvånad om Lena Liljeroth inte kan ställa upp på det, med tanke på hur

hon har talat om rikspolischefen, som alltså inte får någon möjlighet att kommentera det.

Låt mig också säga att vi ska fortsätta det här arbetet men aldrig någonsin glömma bort de sociala och ekonomiska skillnaderna, aldrig se till att de som har det sämst får det ännu sämre, därför att om det är någonting som man inte behöver ägna en enda minut till forskning om så är det att sociala och ekonomiska skillnader är grunden till all brottslighet.

Klotter är en speciell brottslighet. Jag trodde också, precis som Lena Liljeroth, att klotter var någonting som man använde sig av för att sedan komma in i grövre brottslighet. Så är det faktiskt inte. Jag trodde det själv, men jag har arbetat en hel del med personer som har klottrat, och jag har arbetat mycket med poliser under den tid då jag var advokat. Det gör egentligen saken mycket svårare, därför att det här är många gånger personer som lever utanför samhället på ett sätt som gör att det är svårt att bli upptäckta när de begår brott. Många av dem begår alltså inte andra brott, vilket försvårar saken. Det skulle annars underlätta att gripa dem. Det är därför som man alltså får sådana uppgifter om att det finns personer som har ägnat sig åt sådan storskalig brottslighet. Men det här är ett brott, och det drabbar människor i deras vardag, deras miljö och deras boende. Det är därför som vi har tagit alla de här initiativen.

Men vi gör inte bara det, utan vi ser nu också till att i riksdagen lägga fram en proposition som bland annat handlar om att påföljderna för dem som begår brott ska bli tydligare. Det handlar bland annat om just personer som begår klotterbrott. Påföljden ska inte bli böter, utan de får arbeta av straffet under ungdomstjänst. Det är ingenting som de själva väljer. Det är inte heller en påföljd där man bara struntar i den unga killen – som det oftast är och någon gång också tjejer – utan man ser till att ta ett ansvar för den unga personen. Men han eller hon får göra rätt för sig, arbeta av sitt straff. På så sätt blir det en tydlig och klar markering när det gäller den brottslighet som han eller hon har gjort sig skyldig till.

Vi fortsätter det här arbetet. Den fråga som diskuterades när det gällde försäljning togs bland annat upp i utredningen. Och visst är jag beredd att gå längre när det gäller att förbjuda saker. Men problemet är bland annat att många av de saker som används av klottrare också används i andra, legala sammanhang. Den frågan är inte på något sätt ny. Men där man kan hitta områden där det kommer fram nya produkter finns det ju inget skyddsintresse kvar. Så visst kan den frågan fortsätta att diskuteras, men den är ju knappast ny.

Anf. 22 LENA ADELSON LILJEROTH (m):

Herr talman! Det är uppenbart att det behövs mycket kunskap, därför att nu har vi ånyo lite olika uppfattningar här. Jag vet inte vad justitieministern lutar sig emot när han säger att det här inte leder till någon grov kriminalitet. Stockholm stads klotterkommission – nu talar jag inte om polisen, utan jag talar om den sociala delen inom forskningsvärlden – skriver att det framgår tydligt i den undersökning som de har gjort att klottrarna är avsevärt mer kriminella än övriga elever. Det gäller alla undersökta typer av brott. Jag läser högt: De är i högre utsträckning högkonsumenter av tobak, alkohol, lösningsmedel, narkotika och dopning. De har i högre utsträckning haft kontakt med Maria Beroendecentrum, Maria Ungdom, socialtjänsten, ungdomsmottagningar och sjukvården.

De trivs sämre i skolan, upplever sig ha mindre kontroll över sin situation, är oftare arga och irriterade, skolkar och fuskar oftare.

Visst sjutton är det här ett socialt problem, det inser jag också. Men då kan jag också konstatera att det är i skolan som mycket kan göras. Och de som faktiskt har haft det största inflytandet över skolan de senaste åren är Socialdemokraterna. Så kom inte och säg att det på något sätt skulle vara borgarnas ansvar, vilket jag tyckte att justitieministern ett tag försökte skjuta över det till.

Jag tror inte heller att lösningen enbart handlar om lagstiftning. Det handlar om socialt förebyggande arbete, men dessvärre inte på lagliga väggar.

Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s):

Herr talman! Jag sade inte att det inte finns sociala problem. Det finns det. Vad jag sade var att det inte är så enkelt att man kan se det här som annan brottslighet och att det inte automatiskt leder till grövre brottslighet. Men jag trodde det länge. Jag sade det också själv flera gånger ända tills jag talade med någon som hade bättre kunskaper om det, som hade forskat på det och som av egen erfarenhet kunde konstatera att det som man trodde var riktigt visade sig vara på ett annorlunda sätt, vilket alltså försvårar saken.

Men jag tror som sagt att ju mer vi diskuterar, desto mer kan vi se att det också är andra orsaker som ligger bakom. Här handlar det inte bara om att ändra lagstiftningen. Men det har vi gjort. Vi gör satsningar på polisen och också när det gäller påföljder, men vi kommer aldrig någonsin att glömma bort att det är sociala skillnader som ligger bakom brott.

Vi säger inte att vi har uppnått ett perfekt samhälle. Vi säger inte att allting är bra i skolan. Men vi arbetar och strävar hela tiden efter att minska sociala och ekonomiska skillnader, och det är en av de viktigaste sakerna för att bekämpa brott.

Överläggningen var härmed avslutad.

7 § Svar på interpellation 2005/06:212 om ojämlig vård för bröstcancersjuka kvinnor över 70 år

Anf. 24 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Chatrine Pålsson har frågat mig vilka åtgärder jag avser att vidta för att bröstcancersjuka kvinnor över 70 år ska få en likvärdig vård.

Bröstcancer är en svår sjukdom, som vi måste ta på stort allvar. Det är den vanligaste cancerformen bland kvinnor och svarar för ungefär en tredjedel av all cancer bland kvinnor. Trots ett ökat antal fall av bröstcancer de senaste årtiondena har dödligheten dock successivt minskat, vilket enligt Socialstyrelsen beror på flera faktorer. De viktigaste är sannolikt tidig upptäckt tack vare mammografi, systematisk användning av stödjande tilläggsbehandling, samt att patienterna alltmer utreds och behandlas av bröstkirurger som arbetar i multidisciplinära team. Det är enligt min mening angeläget att denna utveckling får fortsätta.

På uppdrag av regeringen utarbetar Socialstyrelsen för närvarande nationella riktlinjer för behandling av de största cancerformerna, bröstcancer, kolorektal cancer och prostatacancer, som styrelsen avser att presentera 2006. Målet med dessa riktlinjer är att bidra till att hälso- och sjukvårdens resurser används effektivt, fördelas efter behov och styrs av öppna och tydliga prioriteringsbeslut. Enligt vad jag har inhämtat avser Socialstyrelsen att i detta arbete bland annat överväga åldersgränserna i sin nuvarande rekommendation till sjukvårdshuvudmännen nämligen att erbjuda kvinnor i åldrarna 40–74 mammografiscreening.

Regeringen har därutöver i regleringsbrev 2006 för Socialstyrelsen den 20 december 2005 uppdragit åt styrelsen att översiktligt belysa cancersjukligheten i Sverige och analysera den svenska cancervårdens kvalitet och effektivitet i ett internationellt och nationellt perspektiv. Vidare ska Socialstyrelsen bedöma regionala onkologiska centrums roll för utvecklingen av cancervården regionalt och nationellt samt utreda hur kunskapsspridningen inom detta område fungerar. Socialstyrelsen ska analysera samspelet med de tidigare nämnda nationella riktlinjerna för cancervården och de regionala och lokala vårdprogram som i dag utarbetas av professionerna. Utifrån genomförda analyser ska Socialstyrelsen analysera om det ur ett nationellt utvecklingsperspektiv finns skäl att förändra cancervårdens struktur och organisering. En lägesrapport ska lämnas i oktober 2006 och uppdraget ska slutredovisas till regeringen senast den 30 april 2007.

Det är sjukvårdshuvudmännen, som utifrån de grundläggande bestämmelserna i hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), ansvarar för att medborgarna erbjuds en god hälso- och sjukvård. Den som har det största behovet av hälso- och sjukvård, oavsett ålder, ska ges företräde till vården. Ansvaret omfattar självklart också äldre kvinnor med bröstcancer.

Det är min förhoppning att det arbete som Socialstyrelsen nu genomför ska leda till en ökad effektivitet och kvalitet och därmed också leda till att förbättra vården av äldre med bröstcancer. Jag vill avvakta resultatet av detta arbete innan jag tar ställning till om det finns behov av att överväga ytterligare åtgärder.

Då Chatrine Pålsson, som framställt interpellationen, anmält att hon var förhindrad att närvara vid sammanträdet medgav talmannen att Ulrik Lindgren i stället fick delta i överläggningen.

Anf. 25 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! För interpellantens del vill jag tacka för svaret. Det finns kanske en del ytterligare att i dag samtala med minister Ylva Johansson om.

Det är ju en väldigt viktig interpellation utifrån allas vår politiska mening att vården ska ges på lika villkor i hela riket oavsett ålder. Det måste ju alltid pågå ett intensivt granskande av att vården faktiskt ges på lika villkor, även om jag bor i Norrland och även om jag råkar vara en kvinna som har passerat 70.

En viktig aspekt att lyfta fram är om det förekommer åldersdiskriminering. Vi vet från en undersökning som presenterades i Svenska Dagbladet den 17 januari och som interpellanten hänvisar till, att kvinnor över 70 är utsatta för betydligt större risk att dö av bröstcancer än yngre

kvinnor. I undersökningen säger man att femårsöverlevnaden är upp till 13 % lägre i åldersgruppen 70–84 år jämfört med yngre kvinnor. De äldre kvinnorna hade betydligt mer sällan upptäckts genom bröstströntgen än de yngre kvinnorna.

Vi kan också peka på att det finns en geografisk diskriminering. Det är olika behandling beroende på var man bor. Jönköping, Halland och Kalmar har jag uppsnappat har mammografi till 74 års ålder. Den stora majoriteten av landsting har inte ett generellt erbjudande om mammografiundersökning för kvinnor över 69.

Samma studie visar, som sagt, att det är tydlig skillnad i femårsöverlevnad mellan de landsting som erbjuder mammografi till kvinnor över 69 och de landsting som inte erbjuder det.

Det är också på sin plats att här tala om riksdagens prioriteringsbeslut från 1997. Följs det beslutet? Det handlar alltså om beslutet att personer med kroniska eller livshotande sjukdomar ska tillhöra prioriteringsgrupp 1. Kan man säga att det prioriteringsbeslutet följs när studien visar att landsting som mammograferade kvinnor äldre än 69 upptäckte tumörerna tidigare och på ett mindre aggressivt stadium?

Studien visar också att det ofta inte finns vårdprogram för äldre bröstcancerpatienter i landstingen. Mer sällan erbjuds bröstkonserverande kirurgi.

Rekommendationen från företrädare för den här studien är att även kvinnor äldre än 69 borde erbjudas generell mammografiundersökning.

Det svar Ylva Johansson ger i sitt skriftliga svar är att tankearbete pågår på Socialstyrelsen och att vi har att förvänta oss nationella riktlinjer i år på tre grupper av cancerpatienter. Jag skulle, om det är möjligt för ministern att uppge det, vilja ha ett mer precist besked om den rekommendationen från Socialstyrelsen kommer under pågående riksdagsår, till hösten eller när den kommer.

Ylva Johansson svarar vidare att uppdrag finns utdelat till att belysa väldigt mycket och analysera cancersjukligheten och cancervårdens kvalitet och effektivitet i landet. Det är ett jättestort uppdrag. Det förväntas vara klart till våren 2007. Det är bra. Men jag skulle naturligtvis vilja ha mer precisa besked här och nu med tanke på det som interpellanten frågar efter: När får vi en generell screening och mammografi för kvinnor äldre än 69 år?

Anf. 26 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först kommentera riksdagens prioriteringsbeslut. Regeringen gav ju för några månader sedan i uppdrag till Socialstyrelsen att särskilt ta reda på om det följs och på vilket sätt man följer upp prioriteringsbeslutet ute i landstingen generellt sett. Den frågan får vi alltså anledning att återkomma till.

När det gäller bröstcancer och de andra stora cancerformerna är min bedömning att trots att vi har en mycket framgångsrik cancervård generellt sett i landet och i internationell jämförelse, har vi oacceptabelt stora skillnader mellan olika vårdgivare och landsting och regioner både när det gäller prioriteringar och behandlingsmetoder. Därför är det viktigt att vi nu kan använda det här relativt nya instrumentet med nationella riktlinjer för att åstadkomma större nationell likvärdighet i cancervården. Jag har väldigt höga förväntningar på de nationella riktlinjerna.

Vi vet att allmän screening och mammografi är ett av de verksamma instrument som i dag används för att hitta bröstcancer i tidiga stadier. De arbetsgrupper som nu under snart två års tid inom Socialstyrelsens ansvar har arbetat med de nationella riktlinjerna har en mycket svår uppgift. Där sitter specialister från professionen och har att värdera evidensen, det vetenskapliga underlaget, för olika metoder och väga det mot hälsa, ekonomi och etik. Det är ett mycket grannlaga arbete.

Jag hade tillfälle tidigare i dag att få en direktrapport från Socialstyrelsen om det arbetet. Jag är imponerad av den höga ambitionsnivå som man har gått in i arbetet med. Jag tror att det kommer att leda till mycket bra resultat.

Förfärande ofta kommer jag i detta arbete fram till att det är mycket som vi inte vet. Men av det som vi vet ska det nu dras nationella slutsatser. Redan under nästa månad kommer de nationella riktlinjerna för bröstcancervården att presenteras. Sedan kommer det att bli en bred debatt i Sjukvårds-Sverige med huvudmännen och med professionen innan man i slutet av detta år kommer att fastställa dem. Debatten med anledning av remissomgången är naturligtvis också väldigt viktig för att få en bra kvalitet på de nationella riktlinjerna. Men den preliminära bedömningen är att många väntar på och ser fram emot att få det beslutsstöd som nationella riktlinjer innebär. Det är väldigt kompetenta grupper som har arbetat fram detta på ett sätt som de enskilda sjukvårdshuvudmännen naturligtvis inte har haft möjlighet att göra själva.

Frågan om vid vilka åldrar som det finns vetenskapligt underlag och goda skäl för att prioritera mammografiundersökningar kommer att behandlas. Och där kommer det riktlinjer nästa månad.

Anf. 27 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag tackar för preciseringen av när de nationella riktlinjerna för dessa tre grupper som är nämnda i interpellationstexten kommer. Det kommer redan i nästa månad ett besked. Och i slutet av året har vi kanske en ordentlig rekommendation fastställd.

Såvitt jag förstår är de positiva effekterna av mammografi som störst i åldersintervallet 50–69 år när det gäller kvinnor och bröstcancer. Men också i gruppen 40–50 år överväger de positiva effekterna. Och även i gruppen 70–74 år är effekterna goda av mammografi, och de är kostnadseffektiva, som Socialstyrelsen uttrycker det. Men i de befintliga rekommendationerna låter man landstingen avgöra om de ska välja någon annan metod än mammografi för upptäckt av bröstcancer i gruppen 70–74 år.

Jag håller till fullo med vår minister om att man här naturligtvis ska vara utomordentligt försiktig med att som politiker kräva och begära något särskilt precist. Det är frestande för oss politiker att i vår frustration över att inte komma till skott göra lite grann av en rusning och ropa på exempelvis screening.

Vi män har en benägenhet att ropa på screening när det gäller prostatacancer. Och man kan naturligtvis vara frestad att också på detta område säga att alla borde screenas vad gäller bröstcancer även i gruppen 70–74 år. Jag är den förste att understryka vikten av att vi har en ordentlig medicinsk genomgång av alla relevanta aspekter på detta och att vi sedan med visst tålamod inväntar en rekommendation.

Men vi har också kunskap och rekommendation från befintlig utredning som jag hänvisade till tidigare i denna diskussion. Den utredningen rekommenderar att man faktiskt inför generell screening även för gruppen 69–74 år.

Som jag tolkar Socialstyrelsens befintliga rekommendation är man egentligen också inne på detta spår. Man säger att effekterna är goda för gruppen 69–74 år och att det är kostnadseffektivt men att det också kan finnas andra behandlingar.

Vad fattas egentligen för att även vår minister ska våga instämna och säga ja till att alla landsting borde ha ett generellt erbjudande om mammografi även för gruppen 69–74 år?

Anf. 28 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! De befintliga rekommendationerna från Socialstyrelsen innebär screening i form av mammografi i åldersgruppen 40–74 år. Jag kan därför säga ja till det eftersom det är vad myndigheten står för i dag.

Nu håller man på att arbeta om detta och får ett väsentligt mycket bättre vetenskapligt underlag för sina slutsatser och prioriteringar i de nationella riktlinjerna som kommer att presenteras om ett par veckor. Jag har alltså ingen anledning att nu föregripa detta arbete eftersom det är ett gediget och på vetenskaplig grund väl underbyggt arbete som har bedrivits under två års tid. Det första förslaget kommer i april, och då får vi en bred diskussion i Sverige som jag också tror är nödvändig därför att professionen och sjukvårdshuvudmännen får vara med i den debatten.

Men jag är inte orolig, Ulrik Lindgren, utan jag tror att vi kommer att få bra riktlinjer på detta område. Jag tror också, vilket jag har många exempel på från sjukvårdshuvudmännen, att man verkligen väntar på dessa riktlinjer, och jag tror att man kommer att följa dem. De är nämligen väldigt gedigna och väl underbyggda. Och jag tror att det kommer att leda till att de landsting som i dag inte följer Socialstyrelsens rekommendationer kommer att göra det därför att man har god grund för sina slutsatser när man kommer att presentera riktlinjerna. Jag tror alltså att vi kommer att kunna se framtiden an på ett positivt sätt.

Sedan är det naturligtvis på det sättet att många cancersjukdomar hör till åldrandets sjukdomar. De kommer med stigande ålder. Det betyder också att vi i framtiden kommer att få se mer av många cancersjukdomar som redan i dag kan betraktas som folksjukdomar, även om man blir duktigare på att upptäcka och behandla dem, på grund av att vi lever allt längre. Så detta är naturligtvis i flera avseenden viktiga frågor under de kommande åren.

Anf. 29 ULRIK LINDGREN (kd):

Herr talman! Jag tackar för svar från ministern. Jag uppfattar att vi egentligen har en rätt stor enighet om att gruppen 69–74 år borde omfattas av generell screening och att vi kanske får en skriftlig bekräftelse på det väldigt snart, under denna vår.

Jag skulle vilja koppla de aspekter som vi har tagit upp i dag till frågan om att genomdriva en likvärdig vård i hela riket på lika villkor när det gäller cancer. Det fattas ju fortfarande mycket i detta sammanhang, vilket vår minister egentligen instämmer i.

Stockholm är en väldigt positiv och stor ö i Vård-Sverige vad gäller smärtbehandling, avancerad hemsjukvård och palliativ vård. Det finns utöver Stockholm också ett antal andra öar där tillståndet måste betecknas som relativt gott. Men det gäller att genomdriva detta i hela landet, inte bara vad gäller bröstcancer utan också när det gäller cancervården i dess helhet.

Här har Kristdemokraterna och även alliansen begärt att vi borde ha en nationell cancerkommitté som kontinuerligt arbetar med förbättring av cancervården oavsett var man bor, så att vi med frimodighet kan säga: Nu har vi nått fram till att tillgänglighet, bemötande och vårdresultat faktiskt är likvärdigt spridda och tillgängliga i hela riket.

Var står vår regering i den frågan nu? Anser regeringen att vi borde ha en nationell cancerkommitté, som också Världshälsoorganisationen rekommenderar att man ska ha i varje land för att genomdriva en nationell handlingsplan för cancervården?

Om jag får besked om det också är jag naturligtvis glad.

Anf. 30 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi har en mycket kompetent myndighet, Socialstyrelsen, som nu håller på med ett mycket omfattande arbete i de viktigaste delarna inom cancervården när det gäller att få fram nationella riktlinjer för en nationell likvärdighet i vården. Vi behöver göra fler saker inom cancervården. Men min bedömning är att det är här som det är viktigast att vi just nu kommer fram. Jag tycker att Socialstyrelsen gör ett utmärkt arbete. Deras arbete kommer nu att prövas i en bred remissrunda. Men jag har goda förhoppningar om att den kompetens som man har kunnat knyta till Socialstyrelsen i detta arbete kommer att värderas mycket högt.

Vi har mycket kompetenta regionala onkologiska centrum som jag också tror kan utvecklas vidare framöver.

På min dagordning står alltså inte nya organisatoriska förändringar av cancervården högst. Däremot tycker jag att vi har anledning att fundera över om vi behöver samordna andra åtgärder för att säkerställa likvärdigheten i cancervården. Därför har Socialstyrelsen fått detta uppdrag att utreda förutsättningarna för vad som skulle kunna vara en nationell cancerplan vid sidan av det som man gör i fråga om de nationella riktlinjerna. Det arbetet tycker jag att vi ska pröva och driva vidare. Men när det gäller nya organisatoriska förändringar av arbetets förutsättningar för en god cancervård så tror jag inte att det är där som vi egentligen har några brister i dag.

Överläggningen var härmed avslutad.

8 § Svar på interpellation 2005/06:272 om kvinnor som söker sjukvård

Anf. 31 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Viviann Gerdin har frågat mig vilka åtgärder jag kommer att vidta för att förbättra omhändertagandet av kvinnor som söker sjukvård.

En ökad kunskap om jämställdhetsproblematiken är helt central om hälso- och sjukvården ska vara tillgänglig för alla på lika villkor och efter behov. Det är självfallet helt oacceptabelt om omotiverade könsskillnader skulle finnas i tillgången till vården. Därför måste jämställdhetsperspektivet ges särskild uppmärksamhet på alla beslutsnivåer inom hälso- och sjukvården. När det gäller forskning har regeringen i den senaste forskningspolitiska propositionen, proposition 2004/05:80, betonat att genusperspektiv är relevant inom bland annat de medicinska disciplinerna, inte minst inom tillämpad forskning.

I motsats till vad Viviann Gerdin hävdar är kvinnors sjukdomar en fråga som regeringen prioriterar mycket högt. En ökad kunskap kring orsakerna till könsrelaterade skillnader inom vården är helt avgörande. För att underlätta detta arbete har regeringen vidtagit en rad åtgärder för att förbättra kunskapsläget kring könsskillnader i vården.

Rapporten *Jämställd vård – olika vård på lika villkor* (SOU 1996:133), som Viviann Gerdin hänvisar till, har följts upp på en rad olika sätt. På regeringens uppdrag gjorde Socialstyrelsen en uppföljning av många av de problemområden som lyftes fram av utredningen, vilket avrapporterades till regeringen i mars 2004. I denna rapport, *Jämställd vård? Könsperspektiv på hälso- och sjukvården*, har Socialstyrelsen bland annat undersökt hur de tre största offentliga finansiärerna av forskning inom medicin och omvårdnad arbetar med dessa frågor. Kartläggningen visade att exempelvis Vetenskapsrådet i lika stor utsträckning finansierar projekt som fokuserar på sjukdomar som drabbar kvinnor i högre grad som projekt som är inriktade på sjukdomar som oftare drabbar män.

Vetenskapsrådet är den myndighet som har det nationella ansvaret att stödja och utveckla svensk grundforskning inom hela det vetenskapliga fältet. Regeringen gjorde i den senaste forskningspolitiska propositionen en särskild satsning på forskning inom medicin, något som ökar kunskapsbasen för såväl kvinnor som män.

Därutöver arbetar regeringen fortlöpande med att följa upp och förbättra jämställdheten inom vården. Socialstyrelsens *Hälso- och sjukvårdsrapport 2005* är en del i detta arbete där myndigheten som en konsekvens av ett regeringsuppdrag från år 2002 har tagit på sig uppgiften att tydligare integrera könsspecifika aspekter vid utvecklingen av riktlinjer och föreskrifter samt vid utvärderingar och analys av vårdens kvalitet. Resultatet av detta arbete ska redovisas till regeringen vid utgången av år 2006.

För att följa upp de uppgifter som gjort gällande att det existerar könsrelaterade skillnader vid utprovning av nya läkemedel gav regeringen Läkemedelsverket i uppdrag att analysera hur dessa aspekter bedöms och hanteras vid läkemedelsgodkännanden. Den avrapportering som lämnades i december 2005 visar att kvinnor är väl representerade i kliniska läkemedelsstudier och att skillnader i läkemedels effekt och biverkningar är mycket ovanliga mellan kvinnor och män. Könsspecifika aspekter värderas alltid inför ett godkännande av nya läkemedel. Läkemedelsverket kommer som ett resultat av detta uppdrag nu att öka informationsinsatserna gentemot allmänheten för att korrigera de uppgifter som figurerar i massmedierna om att könsrelaterade skillnader finns vid utprovningen av läkemedel.

Den ökade kunskap om könsrelaterade skillnader som jag nu givit exempel på är ett resultat av det långsiktiga arbete som regeringen bedriver för att skapa ett bättre kunskapsunderlag på detta område. Under år 2005 har jag vidtagit ytterligare åtgärder för att förbättra kunskapsläget då jag har initierat en översyn och skärpning av skrivningarna om jämställdhet i regleringsbrev för flera av Socialdepartementets myndigheter. Regeringen har också sonderat möjligheterna för ökade och koordinerade insatser kring denna problematik på EU-nivå. Jag hyser därför goda förhoppningar om att vi under kommande år får ett än starkare beslutsunderlag för att komma till rätta med jämställdhetsproblemen inom hälso- och sjukvården.

Anf. 32 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Tack för svaret, vårdministern! Jag blir dock lite orolig när jag läser svaret på min fråga. Ministern säger att det är "oacceptabelt om omotiverade könsskillnader skulle finnas i tillgängligheten till vården". Jag hävdar att de existerar och att de är väl kända, och jag tror att ministern innerst inne kan hålla med mig om det.

Om vi kan enas om att kvinnor i dag inte alltid erhåller adekvat vård kan vi kanske gå vidare med hur och vad som ska göras för att vi ska kunna åtgärda detta. När regeringen på allvar lyfter fram de här könsskillnaderna inom vården kommer vi, tror jag, att se resultat.

Angående forskningen om kvinnors sjukdomar säger ministern att genusperspektivet är relevant inom de medicinska disciplinerna och inom tillämpad forskning. Ja, naturligtvis, men problemet är att det sker för lite och i för liten omfattning.

Ministern säger också att kunskapen om kvinnors sjukdomar är högt prioriterad inom regeringen. Jag har väldigt svårt att tro det, och även de som specifikt arbetar med kvinnors sjukdomar har svårt att se det. Ett exempel är att flera läkare under de senaste åren i olika artiklar har påpekat att det finns stora brister inom vården för kvinnorna när det gäller att kvinnorna ska erhålla vård anpassad efter deras kroppar.

För att komma till rätta med de här orättvisorna, de här omotiverade könsskillnaderna, måste det till, har flera läkare hävdat, en kraftigt ökad satsning på forskning om kvinnors sjukdomar. De anslag till forskning om kvinnors sjukdomar som i dag anvisas i budgeten anses helt otillräckliga. Det är inte bara jag i rollen som politiker som säger det, utan det säger också läkare som arbetar med frågan.

Att Vetenskapsrådet erhåller pengar är naturligtvis bra. Det är också bra att man satsar på genusforskningen. Men efter vad jag kan utläsa av budgeten handlar det sammantaget om 13 miljoner kronor för ett år. Det kan knappast betecknas som en storsatsning. Även beträffande de pengar som Vetenskapsrådet erhåller används en hel del av de pengarna inom de olika projekt som har att göra med att informera, både muntligt och i skriftlig form. Jag tycker naturligtvis att det är jättebra, och det behövs också. Men det behövs även andra insatser.

Under de senaste åren, efter den omfattande rapport som kom år 1996, har det med jämna mellanrum genom undersökningar och enkäter kommit fram att vi har kvar samma problem. Det visar sig nämligen att kvinnor i dagens möte med vården inte erhåller den vård de verkligen behöver. Därför tycker jag att det är viktigt att om och om igen lyfta fram

frågan. Den borde vara högre prioriterad. Särskilt vi kvinnor kan känna att vi måste kämpa för det här – det är ett rättmätigt krav också i dagens samhälle.

Jag återkommer i kommande inlägg och utvecklar detta mer.

Anf. 33 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först säga att Sverige är ledande i Europa när det gäller att satsa resurser på forskningen. Jag tror inte att något annat land kan mäta sig med Sverige när det gäller den andel som Sverige satsar på forskning. Där ligger vi alltså långt framme.

Av de resurser vi satsar är ändå den medicinska forskningen en av de mest framträdande och där vi också vid en internationell jämförelse syns väl, så det är inte en riktig beskrivning att säga att Sverige inte satsar på medicinsk forskning.

När vi nu fått den här saken undersökt tror jag precis som Viviann Gerdin att inte minst vi kvinnor måste vara särskilt uppmärksamma på de här frågorna och ta varje misstanke på allvar och undersöka hur det förhåller sig. Men om det nu visar sig att vi har en jämn fördelning, att vi satsar en lika stor andel av resurserna på forskning kring sjukdomar som i högre grad gäller män som på forskning kring sjukdomar som i högre grad gäller kvinnor kan vi, tycker jag, vara ganska stolta över den fördelningen. Det betyder inte att vi ska slappna av och tro att allting är löst, men i det avseendet tycker jag att vi kan vara nöjda.

Den undersökning, den rapport, som regeringen begärt från Socialstyrelsen visar på oroande skillnader mellan kvinnor och män men inte några säkra slutsatser. Av det måste slutsatsen dras att man inte är nöjd utan att man måste gå vidare och ta reda på mer. Inte heller kan slutsatsen dras att man säkert vet att kvinnor missgynnas i svensk sjukvård, för det underlaget har vi dessbättre inte, skulle jag vilja säga.

Till exempel får kvinnor mer vård än män, det vill säga kvinnor söker vård oftare än män. Är det bra eller dåligt? Ja, det vet man inte vad det är ett tecken på. Kostnaderna för kvinnors sjukvård är högre än kostnaderna för mäns sjukvård. Kvinnor får mer mediciner än män. Kostnaderna för kvinnors mediciner är högre. Men kostnaderna för mäns mediciner är högre per recept, vilket tyder på att männen får nyare mediciner än kvinnor.

När det gäller en by-passoperation kan det konstateras att där krävs det fler symtom från kvinnan innan det beslutas om en sådan åtgärd jämfört med hur det är med män. Å andra sidan är överlevnaden lika god för kvinnor, vilket kan tyda på att man bör vänta längre innan ett ingrepp görs på kvinnor därför att människor reagerar olika och har olika risksituation.

Det är inte alldeles enkelt att dra slutsatser av detta. Därför måste vi fortsätta att prioritera genusfrågorna i både forskningen och de konkreta åtgärderna ute i sjukvården.

Jag bidrar till det till exempel genom att jag för några månader sedan gav Socialstyrelsen i uppdrag att gå igenom hur riksdagens prioriteringsbeslut följs upp ute hos sjukvårdshuvudmännen i landstingen och att särskilt titta på förhållandet när det gäller kön och väga in det i prioriteringsundersökningen. Det är ett viktigt underlag som vi kan få.

Ett annat viktigt beslut som regeringen tog strax före jul var att gynekologisk onkologi skulle vara kvar som grenspecialitet. Jag motiverade det huvudsakligen med det faktum att vi vet för lite om de skillnader som finns mellan kvinnors och mäns vård, vilket gör att jag inte vågar ta risken att ta bort en grenspecialitet som är klart inriktad på kvinnor. Det får vi i så fall komma fram till genom nyare kunskap framöver.

Jag hade i interpellationsdebatten innan en diskussion om hur vi ska satsa mer på bröstcancervården och få den mera jämlik inom landet. Det är också en stor och viktig fråga för kvinnor. Vi vidtar åtgärder, och vi ser också till att skaffa oss än bättre kunskap. Det finns ingen anledning att vara nöjd och tro att vi har allting under kontroll, men vi ska inte heller överdriva skillnaderna där vi inte har underlag.

Anf. 34 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill börja med några kommentarer med anledning av ministerns uttalanden här. Att kvinnor får mer vård än män är väl känt. Det finns också de som arbetar inom medicin som hävdar att det till viss del beror på att kunskaperna om de bakomliggande orsakerna till kvinnors ohälsa inte är klarlagda och att många kvinnor ordineras läkemedel, alltså behandlas med antidepressiva medel, när man faktiskt inte vet hur man ska finna ut vad det är för problem som kvinnorna har. Det är ett problem i sig att kvinnor får mer vård därför att de söker vård för någonting som vården har svårt att bemöta.

Jag har inte alls samma uppfattning som ministern när hon säger att kvinnor till lika stor del som män skulle komma i fråga vad gäller undersökningar och forskning och att de skulle bli bemötta på ungefär samma sätt som män. Det finns många redovisningar som visar att kunskaperna inom vården fortfarande släpar efter. Det menar jag har sin utgångspunkt i att det inte har satsats på den forskning som man absolut behöver för att komma fram till och utröna vilka bakomliggande mekanismer det finns.

Jag vill ta några exempel som förekommit i medier under de senare åren och även i år, i början av året. Det handlar till exempel om bristerna inom vården vad gäller kvinnors hjärt- och kärlsjukdomar. Där är det kraftigt eftersatt. Det framgår av statistiken att det är fler kvinnor än män som dör i hjärtinfarkt efter det att de har blivit omhändertagna av sjukvården. De avlider alltså på sjukhus.

Man kan också utröna i olika undersökningar – det har nyligen gjorts en studie om detta, under fjolåret – att kvinnor utvecklar kraftigare biverkningar av mediciner än vad män gör. För år 2004 finns en redovisning som säger att enbart 20–30 % av alla hjärtmediciner är testade på kvinnor. Resten har testats enbart på män, men de används även på kvinnor. Det framgår också av årsredogörelsen för 2004 att 60 % av alla klagomål som kommer till Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd och patientförsäkringar handlar om kvinnors problem och biverkningar efter läkemedel. Visst är det fortfarande så att den sakkunskap som man skulle önska inte finns. Det ingår inte kvinnor i testgrupperna i lika stor omfattning som män innan man släpper ut ett läkemedel på marknaden.

Jag läste att vårdministern för ett år sedan hade uttalat sig om att läkemedlen borde vara märkta så att man ser att de är testade på kvinnor. Jag tycker att det var ett alldeles ypperligt förslag. Jag vet att det finns fler. Vi har goda förhoppningar om att få till stånd en bättre kontroll över

i vilka läkemedel det hänvisas till kvinnor. Om en kvinna är sjuk och inte får en anpassad vård blir hon lätt ett offer och om och om igen får söka sig genom olika vårdvägar i sjukhusapparaten. Det skulle vara en stor vinst för kvinnornas hälsa men också en samhällsekonomisk vinst om man kunde satsa mer på att få bättre metoder för också kvinnors sjukdomar.

Anf. 35 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Vi kan vara överens om att vi inte vet tillräckligt. Det är precis så som Viviann Gerdin säger, att de bakomliggande orsakerna till att kvinnor söker och får mer vård och fler läkemedel än män ofta inte är tillräckligt kartlagda, eller vi vet inte varför vi har vissa skillnader i både utfall och vårdbeslut. Av det kan man inte dra slutsatsen att svensk sjukvård är ojämlig eller att regeringen inte prioriterar frågorna om kvinnors sjukdomar. Det gör vi i mycket hög grad. Av det kan man dra slutsatsen att vi behöver veta mycket mer. Det finns anledning att satsa väsentligt mycket mer engagemang och prioritering på hur vi säkerställer att få kunskap om skillnader inom sjukvården. Som jag redovisade tidigare är till exempel prioriteringsuppdraget en mycket viktig sådan sak.

En annan viktig fråga handlar över huvud taget om forskning. Där har Karolinska Institutet, som det första universitetet i världen, inrättat ett centrum för genusmedicin för några år sedan. Det är också en viktig åtgärd för att skaffa sig bättre kunskaper.

Ibland får vi erkänna att det som står i tidningarna inte är riktigt. Jag har också på grund av olika uppgifter från olika rapporter och tidningar misstänkt att kvinnors läkemedel inte testas på kvinnor på samma sätt som på män. Därför gav jag Läkemedelsverket i uppdrag att analysera frågan och komma med förslag. De lämnade sitt förslag strax före jul och rapporterade att kvinnor används i läkemedelstester. Kvinnor är väl representerade när det gäller läkemedelstester. Könsspecifika aspekter värderas alltid innan man godkänner och släpper ut ett läkemedel på den svenska marknaden. Det tycker jag att vi ska vara stolta över, Viviann Gerdin. Vi har kommit långt. Vi har ett läkemedelsverk och läkemedelsföretag som redan i dag gör detta. Det betyder att om man skulle kvinnomärka läkemedel, som jag var inne på, blir i princip alla märkta, inte bara de som vänder sig till män av naturliga skäl. Vi har ett bra underlag utifrån det som Läkemedelsverket har visat. Det tycker jag vi ska vara glada över.

Sedan finns det en aspekt till som inte alltid syns men som jag tycker är viktig att väga in i den här diskussionen, och det är åldersaspekten. Kvinnor lever mycket längre än män. I de äldsta åldersgrupperna är man i allmänhet en storkonsument av sjukvård och läkemedel. Det betyder att vi måste analysera utifrån en åldersaspekt hur beslut om olika åtgärder till exempel fattas, bemötande och resultat av olika medicinska åtgärder. Det har naturligtvis också med åldern att göra. Här har vi för lite kunskap i dag. Därför är det viktigt att satsa på forskning om äldre, det naturliga åldrandet, men också på de äldres sjukdomar. Mycket av detta handlar just om kvinnors sjukdomar.

Anf. 36 VIVIANN GERDIN (c):

Herr talman! Jag vill återkoppla till det vårdministern sade om att kvinnor är väl representerade i läkemedelsstudierna. Att de är representerade kan jag hålla med om. Men jag tror att det är graden av representation där vi har olika ambitioner. Vi har fortfarande inget obligatorium, krav på att kvinnor ska ingå i läkemedelsstudier vid forskning, som man till exempel har i USA.

Ministern säger att vi i Sverige har kommit långt vad gäller de omotiverade könsskillnaderna. Det beror helt på vilket land man jämför sig med. Jag skulle vilja säga att det finns stora brister i många länder ute i Europa. Däremot kan jag se att man har vidtagit mycket bra åtgärder i USA, och man har kommit betydligt längre då man har uppmärksammat könsskillnaderna mellan kvinnor och män inom vården.

Jag tycker fortfarande att vi har ett stort problem. Inom flera ohälsområden där kvinnorna dominerar finns i dag fortfarande en stor okunskap. Och där finns de stora ohälsogrupperna, och då tänker jag på många som är drabbade av smärta. Vi har en smärtvård som inte matchar det behov som finns och alla de här reumatiska patienterna. Vi har också trötthetssyndromet, det vill säga utmattningsdepressioner och dylikt, som många i dag inte vet de bakomliggande orsakerna till. Där finns en stor grupp kvinnor. Återigen kan man känna att det inte har varit högprioriterade områden att ta reda på vad de bakomliggande orsakerna är.

Vi vet att kvinnor och män har olika livssituationer både på arbetsmarknaden och hemma. Även deras ekonomi kan påverka livskvaliteten. Det är också områden som det fortfarande saknas mycket kunskap om, och det skulle jag önska att vi gemensamt kunde enas om att satsa på.

Anf. 37 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Låt mig först säga en sak om läkemedlen. Jag vill uppmana Viviann Gerdin att läsa Läkemedelsverkets rapport. Jag blev själv överraskad av att situationen var så pass mycket bättre än vad jag hade befarat. Men det ska man inte bli ledsen över. Jag tycker att man ska bli glad över att vi faktiskt har kommit längre än vad många av oss politiker trodde. Jag kan rekommendera att läsa den. Den inkom till Socialdepartementet i december förra året.

Jag kan försäkra Viviann Gerdin om att jag hittills har prioriterat frågor om kvinnors och mäns lika tillgång till sjukvård och kunskapen om detta mycket högt. Jag kommer att fortsätta att prioritera det mycket högt de kommande åren. Det är sant att det är mycket som vi inte vet. Av det måste vi dra slutsatsen att vi inte kan slå oss till ro utan att vi måste fortsätta att arbeta hårt med de här frågorna.

Jag har också redan tagit upp frågorna om hur vi kan titta på jämställdheten inom vården över huvud taget i ett europeiskt perspektiv med mina europeiska kolleger. Jag ser fram emot att kunna diskutera den frågan också på det informella ministerrådsmötet under våren under det österrikiska ordförandeskapet då den frågan kommer upp på dagordningen.

Överläggningen var härmed avslutad.

9 § Svar på interpellation 2005/06:288 om funktionshindrades rätt till sina hjälpmedel vid sjukhusvistelse

Anf. 38 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Marietta de Pourbaix-Lundin har frågat socialministern vilka åtgärder hon avser att vidta för att säkerställa de funktionshindrades tillgång till sina egna hjälpmedel vid sjukhusvistelse utan att betydande kostnader och problem för den enskilde uppstår.

Arbetet inom regeringen är så fördelat att det är jag som ska svara på interpellationen.

Enligt hälso- och sjukvårdslagen (1982:763), HSL, ska hälso- och sjukvården bedrivas så att den uppfyller kraven på en god och säker vård och ska så långt det är möjligt utformas och genomföras i samråd med patienten. HSL föreskriver också att landstinget ska erbjuda funktionshindrade som är bosatta inom landstinget hjälpmedel. I samma lag finns också ett motsvarande ansvar för kommunen. Landstinget svarar vidare enligt HSL för att det inom landstinget finns en ändamålsenlig organisation för att till och från sjukhus eller läkare transportera personer vilkas tillstånd kräver att transporten utförs med transportmedel som är särskilt inrättade för ändamålet.

Lagen om färdtjänst (1997:736) gäller särskilt anordnade transporter för personer med funktionshinder. Det är kommunerna som ansvarar för anordnandet av färdtjänst till sina kommuninvånare, men kommunerna får under vissa förutsättningar lägga över ansvaret på trafikhuvudmannen i länet. Tillstånd till färdtjänst ska ges till de personer som på grund av funktionshinder, som inte är tillfälligt, har väsentliga svårigheter att förflytta sig på egen hand eller med allmänna kommunikationsmedel. För resor med färdtjänst får tillståndsgivaren ta ut en avgift. Denna ska vara skälig och får inte överstiga tillståndsgivarens självkostnader.

Det finns ingen reglering som stadgar att landstingen eller kommunerna är skyldiga enligt lag att bekosta separata transporter av funktionshindrades egna hjälpmedel till sjukhus. I den beskrivna situationen gör den ansvariga hälso- och sjukvårdspersonalen en bedömning av hur stort patientens behov är att ha tillgång till det egna hjälpmedlet under hans eller hennes sjukhusvistelse. I de allra flesta fall finns tillräckliga hjälpmedel på sjukhuset.

Enligt den information jag har fått ser varken Socialstyrelsen eller Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, att detta är ett vanligt förekommande problem och gör bedömningen att i de fall situationen uppstår, löser man problemet. Mot bakgrund av Socialstyrelsens och SKL:s bedömning anser jag att det är fråga om en ytterst ovanlig situation och att det därför inte finns skäl att vidta några särskilda åtgärder i denna fråga.

Anf. 39 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag måste säga att det nog är det mest chockerande interpellationssvar jag har fått under mina snart elva år här i riksdagen. Det är chockerande med den totala bristen på empati och den totala avsaknaden av inlevelseförmåga. För mig innebär svaret att Socialdemokraterna och Ylva Johansson ser systemen framför de enskilda människorna.

Jag ska ta två berättelser ur verkligheten. De handlar om två personer som jag kallar Krister och Kristina.

Jag börjar med Krister som blir akut matförgiftad. Han är CP-skadad. Han åker in med ambulans till sjukhus. Han har en väldigt speciell rullstol som konstruerats just för honom, och han har en permobil. Han får inte med sig någonting. Han blir kvar en vecka på sjukhus. Efter mycket om och men får han dit sin rullstol som är specialbyggd så att han kan ta sig ur sängen. Den får han dit därför att hans personliga assistent ställer upp och lyckas få in den i sin privata bil och kör den till sjukhuset. Permobilen får han aldrig dit.

Sedan har vi Kristina som är dålig. Hon gör ett besök på ett sjukhus där de konstaterar att hon är väldigt dålig och måste transporteras till nästa sjukhus i ambulans. Hon har åkt till det första sjukhuset med färdtjänst sittande i sin rullstol. Hon är också mycket gravt CP-skadad. Hon åker med ambulans till nästa sjukhus och får inte med sig sin rullstol som hon är helt beroende av. Hon kan absolut inte sitta i de rullstolar som sjukhusen har som Ylva Johansson och jag kanske får sitta i om vi kommer tillfälligt till sjukhuset och inte kan gå. Det är helt uteslutet. Mycket riktigt skickar det första sjukhuset rullstolen till det andra, men man skickar också en räkning till Kristina för att hon ska få med sig sin rullstol till nästa sjukhus. Det skickas en räkning på detta.

Kristina behöver naturligtvis också gå på toaletten och har en väldigt speciell toalettstol som hon behöver få till sjukhuset. Det är helt omöjligt att få den till sjukhuset. Det blir så att mamman, som är änka, efter mycket om och med får ordna med en större taxi, eftersom den inte går in i en vanlig bil, och betala för att få denna toalettstol till sjukhuset för att Kristina över huvud taget ska kunna fungera på sjukhuset under sin vistelse där.

Det här är alltså två berättelser ur verkligheten. Jag kommer att återkomma med fler om jag hinner.

Man kan faktiskt säga att en rullstol är den funktionshindrades ben. Det kan inte vara rimligt att man inte får med sig dem när man förflyttar sig till ett sjukhus eller blir akut intagen.

Jag har en retorisk fråga eftersom Ylva Johansson säger att detta händer så sällan. Hur många fall måste det vara för att Ylva Johansson ska reagera? Ylva Johansson antyder faktiskt också att rullstolen inte behövs, och därför behöver man inte skicka med den. För mig som moderat är det självklart att man får med sig sin rullstol. För Ylva Johansson verkar det mer vara så att det finns ju ett system och kanske kan man få med den, men jag tror inte Ylva Johansson riktigt har satt sig in i hur det fungerar i verkligheten. Ska man få med den får man nog bråka ganska mycket, och det är kanske inte så lätt om man är väldigt dålig. Många funktionshindrade kan faktiskt inte föra sin egen talan eller prata ens en gång.

Jag trodde att vi var överens om att vi skulle ha likvärdiga och rättvisa förutsättningar i Sverige. Det trodde jag att vi var överens om. Därför är min fråga till Ylva Johansson: Varför är det inte en självklarhet att en funktionshindrad, som befinner sig i de situationer som jag har beskrivit och får åka in akut till sjukhus och inte får med sig sin rullstol eller andra hjälpmedel som man måste ha, har rätt att få sina hjälpmedel transporterade till sig på sjukhuset? Varför är detta inte möjligt?

Anf. 40 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Funktionshinder uppstår ju beroende på hur miljön, hjälpmedel och bemötande är utformade. Man är inte mer funktionshindrad än vad miljön ger. Därför är det otroligt viktigt med de hjälpmedel som vi har för att övervinna funktionshinder och göra människor mer självständiga och ge dem möjlighet att utföra många vanliga sysslor och funktioner. Om man har ett hjälpmedel som man är beroende av och som är specialutformat för just den personen så att det inte går att ersätta med något annat på sjukhuset, ska man självfallet ha tillgång till det hjälpmedlet också när man tas in på sjukhus. Det finns ingen skillnad i synsätten på detta.

När den här interpellationen kom in till oss på Socialdepartementet och till mig försökte vi ta reda på om det här är ett problem och hur stort det i så fall är. Efter de undersökningar som har varit möjliga att göra är uppgiften den att det inte är något stort problem. På Socialstyrelsen hade man aldrig hört talas om att det här skulle vara något problem. Vi diskuterade med Sveriges Kommuner och Landsting, men där kände man heller inte till den här problematiken. Den uppgift jag har från ansvarig myndighet är att man i dag inte känner till att det här skulle vara ett problem. Man har uppfattningen att det i allmänhet fungerar mycket väl och att man på ett pragmatiskt sätt löser detta.

Om Marietta de Pourbaix-Lundin känner till enstaka fall där det inte har fungerat är det naturligtvis allvarligt. Då får man ta och titta på det. Men jag ser inte att det motiverar att vi skulle genomföra någon lagändring. Jag bedömer att vi har de lagar som behövs på det här området och att de i de allra flesta fallen tillämpas på ett generöst och pragmatiskt sätt som tillgodoser behoven av nödvändiga hjälpmedel för den funktionshindrade.

Anf. 41 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Jag kan konstatera att Ylva Johansson är nöjd. Hon sade inte att hon var stolt, men hon är nöjd. Hon säger att hon håller med om att man självfallet ska ha tillgång till ett hjälpmedel om det är väldigt speciellt för just ens funktionshinder. Men så är inte fallet.

Jag har nu tagit två exempel. Jag kan ta två exempel till. Vi kan kalla henne Inga, en polioskadad kvinna som åker in med ambulans till sjukhus och får lämna sin elrullstol hemma. Hon får inte dit den över huvud taget. Hela hennes vardag bygger på att hon ska kunna använda den för att hon ska kunna ta sig från sängen till toaletten och så vidare. Ingen anhörig har möjlighet att få dit den, för de har ingen bil, så det funkar inte. Hon får aldrig dit sin elrullstol.

Vi har Anders, svårt rörelsehindrad, som åker in akut till sjukhus med ambulans för hjärtinfarkt. Han har en specialsäng som han ska ha för att han ska kunna stå riktigt upp och få i gång blodcirkulationen. Sjukhuset vägrar gå med på att han får ta dit sin säng. Han avlider sedan. Jag kan inte göra någon bedömning av om det beror på detta, men det är ännu ett exempel.

Det hade kanske varit bra om Ylva Johansson inte bara hade kollat med Socialstyrelsen och Sveriges Kommuner och Landsting, utan kanske också kontrollerat med handikapporganisationerna, vilket jag har gjort, och själv stött på alla de exempel som jag nu beskriver.

Men även om det skulle vara så att det bara är ett enda fall tycker jag att det finns anledning att reagera och inte, som jag upplever det, ganska känslokallt säga: Ja, det händer så sällan, och då behöver vi inte göra någonting, för man löser det.

I de fall jag har tagit upp är det bevisligen så att man inte har löst det. Man har inte sett till att den funktionshindrade har fått dit sitt hjälpmedel – jo, på egen bekostnad eller med hjälp av någon annan som på krångliga vägar har lyckats baxa in rullstol eller toalettstol i bilen för att få dit den. Det kan inte vara möjligt att det ska gå till på det sättet.

Flera av de fall jag har tagit upp kommer från Stockholms läns landsting, som styrs av partikamrater till Ylva Johansson, socialdemokrater, där man har gjort den här bedömningen – en mycket märklig bedömning.

Jag tycker att det finns en lucka i lagen. Ylva Johansson skriver ju själv i sitt svar: ”Det finns ingen reglering som stadgar att landstingen eller kommunerna är skyldiga enligt lag att bekosta separata transporter av funktionshindrades egna hjälpmedel till sjukhus.” Sedan förutsätter hon att de finns på sjukhusen. De finns inte på sjukhusen. Det kan vi vara överens om. De här speciella hjälpmedlen finns inte på sjukhusen.

Sedan säger hon att ansvarig hälso- och sjukvårdspersonal gör en bedömning av behovet. Då måste jag säga att de gör väldigt konstiga bedömningar. När folk som är helt beroende av sina hjälpmedel inte får dit dem är det fel någonstans. Det är därför jag menar att det finns en lucka i lagen som måste täppas till. Det är ju här i riksdagen vi möjligtvis kan täppa till den luckan i lagen. Det var därför jag skrev min interpellation, i hopp om att Ylva Johansson skulle kunna ha förmåga att sätta sig in i vad det innebär att vara funktionshindrad och hamna i den här situationen.

Jag kan erbjuda Ylva Johansson ett studiebesök så att hon får komma ut i verkligheten och titta på detta. Det verkar tyvärr vara så att Ylva Johansson inte riktigt förstår vad det handlar om.

Den fråga, herr talman, som jag ställde i mitt första anförande kvarstår: Varför är det inte en självklarhet? Jag har ju bevisat för Ylva Johansson att det inte är någon självklarhet att de funktionshindrade som verkligen behöver sina hjälpmedel får dit dem. Ylva Johansson verkar då mena att lösningen är att den enskilde själv betalar – det kan bli ganska dryga kostnader för att få sitt hjälpmedel transporterat på olika sätt – eller att anhöriga på något sätt ska försöka greja fram en bil för att få dit hjälpmedel. Det gör de anhöriga gärna, om de kan, men det är inte alltid man kan det.

Jag vill fråga igen: Varför är det inte en självklarhet att få sitt hjälpmedel till sjukhuset?

Anf. 42 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Dessvärre är det så, Marietta de Pourbaix-Lundin, att det förekommer felbeslut. Det förekommer olämpliga bedömningar. Det förekommer brister – inom svensk hälso- och sjukvård och inom alla verksamheter. Alla de bristerna går inte att åtgärda genom att riksdagen stiftar en ny lag. Ibland är det så att vi har tillräckliga och väl fungerande lagar, och det handlar om att de ska tillämpas på ett bra och ändamålsenligt sätt.

Det är självklart så att om man har ett hjälpmedel som man är direkt beroende av och som är specialutformat så är det naturligt att man får det med sig inför en sjukhusvistelse. Av de uppgifter jag har från den ansvariga myndigheten som har att ha tillsyn över sjukvården är det också så det i allmänhet fungerar. Det är inte ett generellt problem att man inte skulle ha tillgång till hjälpmedel. Sedan är det självklart så att när det är aktuellt med en ambulanstransport i samband med en hjärtinfarkt så är det andra frågor som är ännu mer akuta än kanske hjälpmedlet i just det fallet. Jag tror att man måste ta hänsyn till att sjukvården har att göra de prioriteringarna.

Att se att det finns problem är inte samma sak som att det alltid ska stiftas en ny lag. Jag tror att funktionshinderades rätt och möjligheter att kunna delta på lika villkor i samhället och att också kunna ha goda möjligheter för sin rehabilitering eller för sin sjukhusvistelse är en mycket viktig fråga. Det är säkert så att vi kan behöva göra fler insatser i det avseendet, men utifrån det underlag jag har fått fram är jag inte beredd att gå fram och föreslå någon ny lagstiftning när det gäller transport av särskilda hjälpmedel.

Anf. 43 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m):

Herr talman! Inte blev det så mycket mer sagt från Ylva Johansson i det här inlägget. Min fråga till Ylva Johansson är egentligen: Vilket råd ger Ylva Johansson till Krister, Kristina, Inga och Anders – ja, Anders lever inte längre, men de andra – när de hamnar i den här situationen? Ska de börja bråka och krångla då i den akuta situationen? Ja, det kan de inte. Vad är det för råd Ylva Johansson ger till dem?

Det här är trots allt regeringens ansvar. Ylva Johansson försöker krypa ifrån sitt ansvar totalt. Jag får, tycker jag, inte något svar på min fråga.

Jag skulle vilja ta ett citat från en Bob Dylan-sång, *Positively 4th Street*:

I wish that for just one time
You could stand inside my shoes
And just for that one moment
I could be you

Jag hoppas Ylva Johansson förstår vad jag menar med de raderna. Det är det här med inlevelseförmågan, empatin, att sätta sig in i andra människors situation. Hela den här debatten som vi har haft tillsammans tyder på total avsaknad av detta.

Ylva Johansson säger: Det är så få, och därför behöver ingenting göras. För mig räcker det med att det är en som råkar ut för det här för att vi skulle behöva göra någonting.

Herr talman! Det är mina slutord.

Anf. 44 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s):

Herr talman! Det skulle vara trevligt om Moderaterna några gånger också försökte ställa sig i andra människors skor och se hur det är att uppleva situationen för människor som lever under utsatta förhållanden, om man tar hänsyn till de olika förslag som Moderaterna lägger fram på

olika områden för att försäkra för många människor som redan lever utsatt.

Det är en misstolkning att säga att jag säger att ingenting ska göras. Däremot ska inga nya lagar stiftas – det är min bedömning. Det finns möjligheter att lösa de här problemen, och det gör man också i de allra flesta fallen. Det betyder att det finns möjlighet att lösa situationen också i de fall som Marietta de Pourbaix-Lundin har tagit upp. Jag anser att de förutsättningarna finns ute hos sjukvårdshuvudmännen.

Min lösning är inte att vi ska stifta en ny lag för att åtgärda detta. Förutsättningarna för att kunna lösa detta pragmatiskt finns ute hos sjukvårdshuvudmännen och fungerar i de allra flesta fall. De bör kunna göra det i alla fall.

Överläggningen var härmed avslutad.

10 § Svar på interpellation 2005/06:295 om analys av lagstiftningen ur ett könsmaktsperspektiv

Anf. 45 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Herr talman! Mats Einarsson har frågat mig om jag kommer att ta initiativ till ytterligare analyser av lagstiftningen ur ett könsmaktsperspektiv.

Skrivelsen *Jämt och ständigt* (2002/03:140) innehåller regeringens jämställdhetspolitik för mandatperioden 2002–2006. Den gör klart att alla statliga myndigheter, inklusive Regeringskansliet, ska jämställdhetsintegrera sin politik och sina verksamheter utifrån ett könsmaktsperspektiv. Det gäller självfallet också lagstiftningen inom regeringens alla politikområden.

Som ansvarig för samordningen av regeringens jämställdhetsarbete svarar jag för övergripande initiativ och uppföljning av arbetet med jämställdhetsintegrering i Regeringskansliets beslutsprocesser.

Jämställdhetsintegrering av en process innebär ett långsiktigt och systematiskt arbete. Det omfattar flera delar, bland annat förtydligande av styrningen, utveckling av metoder och utbildning till stöd för arbetet samt genomförande av jämställdhetsanalyser.

I april 2004 antog regeringen en särskild plan för att genomföra jämställdhetsintegrering i Regeringskansliet. Den utgör en ram för hela Regeringskansliets arbete med jämställdhetsintegrering fram till och med den 31 december 2009. Enligt planen ska jämställdhet på ett konkret och tydligt sätt finnas med och tillämpas i alla led av beslutsprocesserna och i de centrala dokument som regeringen beslutar om, såsom kommittédirektiv och propositioner. Planen följs upp årligen med utgångspunkt i ett antal indikatorer som bland annat har anknytning till lagstiftningsprocessen såsom kommittédirektiv, statliga offentliga utredningar, departementsskrivelser, lagrådsremisser och propositioner.

För att nå upp till regeringens övergripande jämställdhetsmål har varje departement utsett jämställdhetssamordnare och byggt upp en organisation till stöd för arbetet.

De mest centrala beslutsprocesserna inom Regeringskansliet är budget- och lagstiftningsprocesserna. År 2004–2005 har arbetets tyngdpunkt

Prot. 2005/06:90
20 mars

Svar på
interpellationer

legat vid den statliga budgetprocessen och i år kommer detta arbete att fördjupas ytterligare. Samtidigt inleds arbetet med att jämställdhetsintegrera lagstiftningsprocessen genom att alla kommittédirektiv, som regeringen beslutar om under år 2006, ska föregås av en jämställdhetsinventering. Där inventeringen visar att det är relevant för utredningen att integrera ett jämställdhetsperspektiv ska det stå i kommittédirektivet på vilket sätt det bör ske. Övriga delar av lagstiftningskedjan, det vill säga skrivelser, lagrådsremisser och propositioner, kommer i tur och ordning att stå i fokus år 2007 till och med år 2009. För var och en av dessa delprocesser behöver befintliga styrdokument bli tydligare samtidigt som metoder och utbildningar till stöd för arbetet behöver utvecklas.

Genom det arbete som hittills genomförts och de erfarenheter som hittills uppnåtts är mycket redan vunnet i detta avseende. Det gäller inte minst arbetet med att göra jämställdhetsanalyser inom alla politikområden som pågått sedan 2004. Hittills har drygt 120 jämställdhetsanalyser gjorts inom de 48 politikområdena och arbetet fortsätter. Syftet är dels att utforma mål och andra insatser för jämställdhet inom respektive politikområdes verksamheter, dels att öka kunskapen om jämställdhet inom de olika politikområdena. Det innebär bland annat att Regeringskansliet bygger upp en kunskapsbas som grund för jämställdhetsanalyser av förslag till lagstiftning.

Sammanfattningsvis innebär jämställdhetsintegrering att analyser av ny lagstiftning ur ett jämställdhetsperspektiv ska ingå som en del av regeringens beslutsunderlag. Varje minister ansvarar för arbetet inom sina områden och som samordningsminister följer jag årligen upp resultaten.

Anf. 46 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jag ber att få tacka för svaret.

Den här interpellationen var väl något av en testfråga. Jag ville känna statsrådet på pulsen lite grann vad gäller hans syn på skillnaden mellan könsmaktsperspektiv å den ena sidan och jämställdhetsperspektiv å den andra – könsmaktsanalys och jämställdhetsanalys. Jag väntade mig nog att höra lite om vad statsrådet hade att säga om skillnaden mellan en jämställdhetspolitik som mer begränsas till att undanröja orättvisor och jämna ut könsrepresentationen samt en feministisk politik som utmanar könsmaktsordningen som sådan och omfördelar makt och resurser från män till kvinnor. Det finns relativt lite i interpellationssvaret som tyder på att statsrådet mer ingående funderat på detta, och det är lite oroande.

Jag noterar att det i inledningen av svaret på interpellationen sägs – vilket är bra – att ”Regeringskansliet ska jämställdhetsintegrera sin politik och sina verksamheter utifrån ett könsmaktsperspektiv”, men i slutet sammanfattar statsrådet det hela med att säga att ”... innebär jämställdhetsintegrering att analyser av ny lagstiftning ur ett jämställdhetsperspektiv ska ingå som en del av regeringens beslutsunderlag”. Man kan ju fundera på om dessa skilda ordalydelser hänger samman med att statsrådet inte närmare reflekterat över en ganska viktig skillnad mellan de olika begreppen.

Det övergripande målet för svensk jämställdhetspolitik är att kvinnor och män ska ha samma möjligheter, samma rättigheter och samma skyldigheter på samhällslivets alla områden. För att åstadkomma detta räcker

det inte med att se till att samma lagar och regler gäller för kvinnor och män eller för den delen att det finns lika många kvinnor som män i beslutande positioner. Formell likabehandling och könsneutral lagstiftning är inte tillräckligt; det har vi nog lärt oss.

Den traditionella jämställdhetspolitiken som ser könsförtrycket som en relation mellan individuella kvinnor och män förmår inte bryta mönstren. Det är som bekant lika förbjudet för fattiga som för rika att sova under Paris broar, men ur denna formella likhet inför lagen följer ingen reell jämlikhet. På samma sätt är det med jämställdhetspolitiken om den inte inser att det handlar om en ojämlik maktrelation mellan två sociala kategorier, mellan män som grupp och kvinnor som grupp. Jag skulle vilja be statsrådet att ytterligare utveckla hur han och regeringen ser på dessa frågor.

På ett ställe i svaret sägs beträffande den jämställdhetsintegrering som ska göras, vilket är en god idé, att ”där inventeringen visar att det är relevant för utredningen att integrera ett jämställdhetsperspektiv ska det stå i kommittédirektivet på vilket sätt det bör ske”. Det låter sig sägas, men en av de mekanismer som upprätthåller, eller rättare sagt döljer, könsmaktsordningen är just att man definierar bort de områden där det inte är relevant att ha könsperspektivet. Hur gör vi då för att vidga det politiska område där könsmaktsperspektivet är relevant? Hur undviker vi att slentrianmässigt definiera bort vissa frågor som ointressanta i detta perspektiv? Det skulle jag också vilja höra lite grann om.

Jag har några sekunder kvar av min talartid och vill passa på att säga att vi försökte ta upp dessa perspektiv när vi diskuterade direktiven i Grundlagsutredningen. Vi fick noll respons från regeringen. Det finns inte ett ord om detta i direktiven. Nu tar vi upp det ändå i utredningen, men responsen var alltså noll. Hur undviker vi denna oförmåga att se vikten av detta?

Anf. 47 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Nu kom det upp en del frågor som jag inte hade uppfattat som frågor hos interpellanten, men jag tar gärna upp också den handsken och definierar min och regeringens syn på könsmaktsperspektiv och jämställdhetsperspektiv. Om man säger att man har en feministisk analys så är det fråga om en analysmetod. Man kan lägga ett könsmaktsperspektiv på samhället och ha det som analysmetod. Sedan är målet, skulle jag säga, en jämställd välfärdsstat. Man kan, om man vill, även kalla det en feministisk välfärdsstat, men just feminismen är mer en analys av ett rådande tillstånd för att leda till ett jämställt mål. Så definierar jag de ord som Mats tar upp.

Jag vill också säga att det är bra att Mats Einarsson fått gehör hos Grundlagsutredningen för att utifrån ett könsmaktsperspektiv analysera en framtida maktfördelning. I övrigt skulle jag vilja säga att det är en väldigt stor fråga för regeringen, och också för våra samarbetspartier, att tydliggöra att huvudstrategin är en jämställdhetsintegrering och att det är en integrering där den enskilde ministern i sitt politikområde också har ett huvudansvar. Det är betydligt mer radikalt än att en jämställdhetsminister har ansvar för varje politikområde utifrån ett jämställdhetsperspektiv. Det som vi alltså siktar på är att göra processerna sådana att det är en

normalitet att alltid ha ett könsmaktsperspektiv på processen, inte minst på lagstiftningsprocessen.

Då är det så att vi har börjat det här arbetet. Vi har tittat på kommittédirektiv och propositioner och statens offentliga utredningar. Men under den här perioden har vi speciella fokusområden, och fokusområdet för 2006 är kommittédirektiv. När den snurran har startat ska den fortsätta att snurra. 2007–2009 kommer det att vara speciellt fokus på departementskrivningar, lagrådsremisser och propositioner. Då handlar det sedan om att få det här att fungera genom en tydlig styrning, genom att fortsätta att utbilda personer i Regeringskansliet och därigenom också öka och förbättra metodutvecklingen.

Jag kan väl säga att under åren har 170 olika handläggare utbildats inom olika politikområden. Det har också resulterat i 120 analyser. Det har resulterat i ett stort antal mål som sedan har varit underlag för de regleringsbrev som har gått ut till våra myndigheter för 2006.

Jag kan berätta lite mer om arbetet sedan. Men när det gäller frågan om man ska exkludera eller inkludera propositioner tror jag att de flesta politikområden mår väl av att ha ett könsmaktsperspektiv. I någon mening ska de här propositionerna handla om människor, så att säga, men jag tror att man i de allra flesta fall kan hitta ett jämställdhetsperspektiv på det hela.

Anf. 48 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jag ska börja med att understryka att jag inte är ute efter någon allmän akademisk begreppsexercis. Det finns begrepp, och det finns modebegrepp och termer som växlar med tiden och sådant där. Inom vissa akademiska diskussioner tenderar man ibland att lägga väl stor vikt vid just begreppsbildning och användande av olika begrepp. Det är inte det jag är ute efter.

Men jag menar ändå att det finns en betydande, en substantiell, skillnad i tänkandet när det gäller å ena sidan det som vi brukar beteckna som jämställdhetsperspektiv eller jämställdhetsanalys och å andra sidan det som har fått namnet könsmaktsperspektiv. Det senare begreppet fokuserar på ett mycket tydligare sätt på att det handlar om makt, att vi män som grupp måste lämna ifrån oss eller tas ifrån makt, och kvinnor måste få makt, mer makt, mer resurser. Jag tror att det i det politiska arbetet är viktigt att ha den utvecklingen klar för sig när det gäller den teoretiska bakgrunden. Det är alltså inte en fråga om skillnad mellan å ena sidan analysverktygen och å andra sidan målen, utan det är mer en fråga om hur vi analyserar verkligheten.

Det här med jämställdhetsintegrering eller *mainstreaming*, som man sade tidigare, är lite knepigt. Å ena sidan är det svårt att argumentera emot och säga: Nej, det här hör inte hemma inom det och det och det området. Självfallet hör de här frågorna, de här perspektiven, hemma inom snart sagt vartenda politiskt område. Självfallet är det så, och det bör integreras i det politiska tänkandet, i det politiska hantverket över huvud taget.

Å andra sidan kan man, om man fokuserar alltför mycket på integreringsperspektivet, förlora fokus på frågorna. Det är därför som det är så oerhört viktigt att vi har en jämställdhetsminister. Vi borde ha ett jämställdhetsdepartement. Vi borde ha – vi kanske kommer att få det snart –

en myndighet med resurser och personal för att driva de här frågorna och analysera de här frågorna, koncentrerat och fokuserat. Vi ska inte nöja oss med att de nu är integrerade i alla departement.

Det är inte alltid – det gäller mig likaväl som någon annan – så lätt att se var könsperspektiven finns. Man måste hela tiden tänka efter. Finns det ett könsmaktsperspektiv på den här frågan? Först tänker man: Ja, men det här är ju någon teknisk fråga som inte har någon sådan betydelse över huvud taget. Och så glömmar man det. Tittar man närmare ser man att det finns något. Och jag tror att vi kommer att se det när vi nu ska titta på grundlagen och regeringsformen.

Första reaktionen, även i mitt eget parti, var ungefär: Ja, men hur skulle det gå till? Vad ska det leda till? Det finns väl inget sådant perspektiv på grundlagen; vi är alla medborgare.

Men så fort man tittar närmare kommer man att se att här finns det intressanta saker.

Jag ska avsluta med ett annat exempel. Medlingsinstitutet ska verka för en väl fungerande lönebildning som ska kombinera god reallöneutveckling med sysselsättningsökning och bibehållen konkurrenskraft. Det är en fullständigt könsblind formulering. Vi har därför tagit upp den diskussionen om inte Medlingsinstitutet också borde ha uppgiften att se till att den strukturella lönediskrimineringen av kvinnor, som vi har så svårt att komma åt, motverkas. Och jag skulle vilja ställa en konkret fråga. Jag vet att statsrådet inte var beredd på den, men jag gör det i alla fall. Jag undrar om han är beredd att stödja en sådan utveckling av Medlingsinstitutets uppgift i diskussionerna inom regeringen och med riksdagen.

Anf. 49 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Jag var möjligen ouppmärksam, men Mats Einarsson får gärna upprepa sin fråga om Medlingsinstitutet.

Jag skulle också vilja säga att det här arbetet med jämställdhetsintegrering är ett väldigt stort arbete. Det är ingenting som görs i en handvändning därför att alla människor som är inblandade i de ordinarie processerna måste få ett könsmaktsperspektiv med sig så att de ser alla frågor utifrån den analysen. Jag kan väl säga att vi har god hjälp i Regeringskansliet genom kommittén Jämstöd som också jobbar som en kommitté i Regeringskansliet när det gäller stöd, utbildning och analysverktyg. Samma kommitté jobbar också mot de olika myndigheterna.

Jag tycker att det är intressant att också Grundlagsutredningen tittar på det här. Jag vill bara berätta en kort historia om något som gjorde stort intryck på mig. Jag träffade ett antal yngre muslimska kvinnor – jag har berättat om det i något annat sammanhang. Jag kände mig lite oerfaren när jag gick in i rummet därför att de delade så många erfarenheter som inte jag hade. Det handlade då om hedersrelaterat våld. Det var på årsdagen av mordet på Fadime. Då var det en av kvinnorna som sade att hon tyckte att man i Sverige ska få älska vem man vill. En annan av de yngre kvinnorna sade att hon tyckte att man i Sverige ska få säga vad man vill. En tredje sade: Man ska få tro vad man vill. Jag tror att jag sade att man inte ska behöva tro om man inte vill.

Då hade vi i det rummet räknat upp grundlagarna. Det var också väldigt mycket utifrån ett jämställdhetsperspektiv eller ett könsmaktsper-

spektiv – det kan man också säga – som vi kom fram till att det var grundlagarna som förenade oss. Så all lagstiftning måste ha detta som sin grundläggande analys.

Anf. 50 MATS EINARSSON (v):

Fru talman! Jo, det gällde det här med Medlingsinstitutet. Vi har ju under lång tid diskuterat de strukturella löneskillnader som finns mellan kvinnor och män. Och trots att alla politiska partier säger sig vara helt överens om att det inte är rimligt, att vi måste gör någonting åt det, har det visat sig oerhört svårt att komma åt det. Det är segt.

Vi har tagit initiativ till överläggningar mellan regeringen och offentliga sidans arbetsgivare för att se var man kan komma fram. Men samtidigt vill vi undvika en statlig lönepolitik.

Vi har dock Medlingsinstitutet, som har till uppgift, som jag sade, att verka för en väl fungerande lönebildning och så vidare. Jag tycker att man ändå måste konstatera att vi inte har en väl fungerande lönebildning så länge vi har de strukturella skillnaderna i löner. Borde då inte detta institut kunna få en preciserad eller utvidgad uppgift att också verka för att motverka de här löneskillnaderna? Vad detta kan leda till kan jag inte bedöma, men jag tog upp det som ett exempel på ett område där man inte omedelbart och spontant inser att det också finns ett könsmaktsperspektiv.

Jag tror att det vore en av de åtgärder som vi skulle kunna vidta för att flytta fram våra positioner något på det här området. Det måste ju göras någonting åt dessa skillnader som innebär en oerhörd diskriminering av stora delar av vår befolkning. Så kan vi inte ha det.

Anf. 51 Statsrådet JENS ORBACK (s):

Fru talman! Då förstår jag din fråga. Jag tror inte att vi har någon skiljelinje i synsättet om vad som bekymrar oss när det gäller lönerna och vad skälet är till lönesättningen och också en del om vad vi kan och bör göra.

Vi kommer tillsammans att presentera en lönehandlingsplan framgent. Hos Medlingsinstitutet ligger uppgiften att ha en fungerande lönebildning. Jag vet att dialogen med Medlingsinstitutet också innehåller diskussioner om hur man kan komma till rätta med grupper som år efter år har halkat efter.

Där tror jag inte att det finns någon skiljelinje i våra ambitioner och i hur Medlingsinstitutet kan delta i den viktiga uppgiften.

Överläggningen var härmed avslutad.

11 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades
Propositioner
2005/06:105 till lagutskottet
2005/06:164 till socialförsäkringsutskottet

Anmäldes och bordlades

Propositioner

- 2005/06:36 Beskattning av europakooperativ
- 2005/06:112 Viktigare än någonsin! Radio och TV i allmänhetens tjänst 2007–2012
- 2005/06:128 Anpassning till nya EG-bestämmelser om livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd m.m.
- 2005/06:141 Genomförande av EG-direktivet om kvalitet och säkerhet hos blod och blodkomponenter
- 2005/06:152 Behandling av personuppgifter vid Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, m.m.
- 2005/06:163 Ett regionalt förhöjt grundavdrag
- 2005/06:166 Barn som bevittnat våld
- 2005/06:169 Effektivare skattekontroll m.m.
- 2005/06:174 Förenklade skatteregler med anledning av ny redovisningslagstiftning
- 2005/06:177 Åtgärder för att förhindra vissa särskilt allvarliga brott
- 2005/06:193 Förlängd försöksverksamhet med vidgad samordnad länsförvaltning i Gotlands län

Skrivelse

- 2005/06:139 Nationell IT-strategi för vård och omsorg

Utrikesutskottets betänkanden

- 2005/06:UU8 Vår relation till den muslimska världen i EU:s grannskapsområde
- 2005/06:UU9 Internationell terrorism
- 2005/06:UU21 Partnerskaps- och samarbetsavtal mellan Europeiska gemenskaperna och deras medlemsstater och Tadzjikistan

Justitieutskottets betänkanden

- 2005/06:JuU14 Polisfrågor
- 2005/06:JuU40 Rikspolisstyrelsens styrning av polismyndigheterna
- 2005/06:JuU16 Särskild utlänningskontroll

Lagutskottets betänkanden

- 2005/06:LU18 Företagsinteckningens förmånsrätt
- 2005/06:LU19 Äktenskap, partnerskap och samboende

Kulturutskottets betänkanden

- 2005/06:KrU13 Kulturmiljövård
- 2005/06:KrU19 Spel- och lotteri frågor – särskild ordning
- 2005/06:KrU25 Trossamfund

Socialförsäkringsutskottets betänkande

- 2005/06:SfU13 Pensionssystemet

13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 20 mars

2005/06:1233 av *Torsten Lindström* (kd) till samhällsbyggnadsminister
Mona Sahlin

Konkurrens mellan byggnadsmaterial

2005/06:1234 av *Sofia Larsen* (c) till socialminister Berit Andnor

Tolksituationen i Örebro län

2005/06:1235 av *Sven Gunnar Persson* (kd) till jordbruksminister Ann-
Christin Nykvist

Utökad rätt att skydda hägnat vilt

2005/06:1236 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila
Freivalds

EU-utvidgningen

2005/06:1237 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila
Freivalds

Kraftigt höjda viseringsavgifter

2005/06:1238 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila
Freivalds

Ambassad i Vitryssland

2005/06:1239 av *Gunilla Carlsson* i Tyresö (m) till utrikesminister Laila
Freivalds

Kvinnliga ambassadörer

2005/06:1240 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till statsrådet Barbro Holm-
berg

Språkanalyser i asylutredningar

2005/06:1241 av *Anne-Marie Ekström* (fp) till justitieminister Thomas
Bodström

Målltillströmningen vid landets domstolar

2005/06:1242 av *Erling Wälivaara* (kd) till statsrådet Ylva Johansson

Rättvisa villkor för speciallivsmedel

2005/06:1243 av *Camilla Sköld Jansson* (v) till statsrådet Hans Karlsson
Nyrekryteringar till Ams i Östersund

2005/06:1244 av *Rosita Runegrund* (kd) till statsrådet Ulrica Messing
Barnsexturism

2005/06:1245 av *Lars Gustafsson* (kd) till statsrådet Ulrica Messing

Säkerheten vid hamnar

2005/06:1246 av *Margareta Andersson* (c) till statsrådet Hans Karlsson
A-kassa vid deltidstudier

2005/06:1247 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till statsrådet Ulrica Messing

Lokalisering av arbetstillfällen till Kristianstad

2005/06:1248 av *Lars-Ivar Ericson* (c) till utbildnings- och kulturmi-
nister Leif Pagrotsky

Information om mångkulturåret

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 28 mars.

14 § Kammaren åtskildes kl. 14.21.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdet början till och med 10 § anf. 45 (del-
vis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

PER PERSSON

/Monica Gustafson

Innehållsförteckning

1 § Justering av protokoll	1
2 § Meddelande om särskild debatt och ändringar i kammarens sammanträdesplan.....	1
3 § Meddelande om frågestund	1
4 § Svar på interpellation 2005/06:296 om våldtäkt mot barn	1
Anf. 1 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	1
Anf. 2 ROLF OLSSON (v)	2
Anf. 3 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	3
Anf. 4 ROLF OLSSON (v)	4
Anf. 5 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	5
Anf. 6 ROLF OLSSON (v)	6
Anf. 7 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	6
5 § Svar på interpellation 2005/06:297 om vapenamnesti.....	7
Anf. 8 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	7
Anf. 9 LUCIANO ASTUDILLO (s)	7
Anf. 10 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	8
Anf. 11 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	9
Anf. 12 LUCIANO ASTUDILLO (s)	10
Anf. 13 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	11
Anf. 14 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	12
Anf. 15 LUCIANO ASTUDILLO (s)	12
Anf. 16 TALMANNEN	12
6 § Svar på interpellation 2005/06:298 om polisens inställning till att bekämpa klotter.....	12
Anf. 17 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	12
Anf. 18 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	13
Anf. 19 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	14
Anf. 20 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	15
Anf. 21 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	16
Anf. 22 LENA ADELSON LILJEROTH (m)	17
Anf. 23 Justitieminister THOMAS BODSTRÖM (s)	18
7 § Svar på interpellation 2005/06:212 om ojämlig vård för bröstcancersjuka kvinnor över 70 år	18
Anf. 24 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	18
Anf. 25 ULRIK LINDGREN (kd)	19
Anf. 26 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	20
Anf. 27 ULRIK LINDGREN (kd)	21
Anf. 28 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	22
Anf. 29 ULRIK LINDGREN (kd)	22
Anf. 30 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	23
8 § Svar på interpellation 2005/06:272 om kvinnor som söker sjukvård.....	23
Anf. 31 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	23
Anf. 32 VIVIANN GERDIN (c)	25
Anf. 33 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s)	26

Anf. 34 VIVIANN GERDIN (c)	27
Anf. 35 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	28
Anf. 36 VIVIANN GERDIN (c)	29
Anf. 37 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	29
9 § Svar på interpellation 2005/06:288 om funktionshindrades rätt till sina hjälpmedel vid sjukhusvistelse	30
Anf. 38 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	30
Anf. 39 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	30
Anf. 40 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	32
Anf. 41 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	32
Anf. 42 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	33
Anf. 43 MARIETTA DE POURBAIX-LUNDIN (m)	34
Anf. 44 Statsrådet YLVA JOHANSSON (s).....	34
10 § Svar på interpellation 2005/06:295 om analys av lagstiftningen ur ett könsmaktsperspektiv	35
Anf. 45 Statsrådet JENS ORBACK (s)	35
Anf. 46 MATS EINARSSON (v).....	36
Anf. 47 Statsrådet JENS ORBACK (s)	37
Anf. 48 MATS EINARSSON (v).....	38
Anf. 49 Statsrådet JENS ORBACK (s)	39
Anf. 50 MATS EINARSSON (v).....	40
Anf. 51 Statsrådet JENS ORBACK (s)	40
11 § Hänvisning av ärenden till utskott	40
12 § Bordläggning.....	41
13 § Anmälan om frågor för skriftliga svar.....	42
14 § Kammaren åtskildes kl. 14.21.....	43

